

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

1843.

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

~~~~~  
Έως διδαχθῶσι πολλοί, καὶ πληθυνθῆ ἡ γνῶσις.—Δανιὴλ ιβ'. 4.  
~~~~~

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Γ. ΓΡΙΦΪΤΤΟΥ.

1843.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ.

Ο ἐν Ἱερουσαλὴμ Νὰς τοῦ Καλιφᾶ Ὁμάρ	16	Τὰ Νεῦρα τοῦ Ἀνθρωπίνου Προσώπου	112
Σχέδιον τῶν Ἀθηνῶν	17	Ὁ Πλανήτης Ἀφροδίτη	115
Ἡ Κέδρος	46	Ἡ Δάμαλις ἢ Βοῦς	120
Τὸ Τέμενος τοῦ Σουλτάν Ἀχμέτ	47	Ὁ Βούβαλος	121
Οἱ Κομηταί	49	Ὁ Ὁμηρος	129
Ὁ Ἥλιος	69	Ἡ Σιμωνοσέκη, Πόλις τῆς Ἰαπωνίας	145
Ὁ Κατώβλεψ	78	Ἀράχνη ηὐξημένη	153
Ὁ Πλανήτης Κρόνος	93	Ὀνοχες τῆς Ἀράχνης ηὐξημένοι	153
Ὁ Βαλαάμ καὶ ὁ Ἄγγελος	96	Ὁ Πλανήτης Ἄρης	155
Ὁ Βύας	100	Λεωφόρος διὰ καλλιεργημένων ἀγρῶν ἐν Ἰαπωνίᾳ	171
Ἡ Στριγξ	100	Ἡ Πόλις Ναγκατάκη ἐν Ἰαπωνίᾳ	174
Ὁ Πλανήτης Ζεὺς	110	Ὁ Ἰατρός Ἰέννερ	177
		Πόλις καὶ Λιμὴν τῆς Γενοῦάς	188

ΠΙΝΑΞ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Ἀγιάσμους, καὶ ἅγιος, αἱ λέξεις, 175.
 Ἄγριος, ὁ ἐξημερωθεὶς, 90.
 Ἀδελφαί, αἱ Ἐλεήμονες, 65.
 Ἀθῆναι, τοπογραφία αὐτῶν, 17, 35.
 Ἀλγέριον, ἄλωσις αὐτοῦ, 81, 101.
 Ἀμερικὴ, ἡ Νότιος, 42.
 Ἀμαρτήματα, 2.
 Ἀμαρτωλὸς, τὸ καταφύγιον αὐτοῦ, 160.
 Ἄνθρωπος, περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτοῦ, 136.
 Ἄουσερ, Κάσπαρ, 3, 23.
 Ἀπόστολοι, θάνατοι αὐτῶν, 55.
 Ἀράχνη, τὸ ὕφασμα αὐτῆς, 152.
 Ἄρης, ὁ πλανήτης, 155.
 Ἄρτος, ὁ νοπὸς, 47.
 Ἀυστρία, 80.
 Ἀφρικανοί, ἀπανθρωπία αὐτῶν, 85.
 Ἀφροδίτη, ὁ πλανήτης, 115.

Βαλαάμ, 96.
 Βαλάκ, 96.
 Βάτραχοι, βροχὴ ἐξ αὐτῶν, 160.
 Βλαχοβογδανία, 70, 83, 103, 121.
 Βούβαλος, 121.
 Βουκορέστιον, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, 70.
 Βοῦς, 120.
 Βροχὴ, 176.

Γένουα, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, 188.
 Γεώργιος, ὁ Γ', ἀνέκδοτον περὶ αὐτοῦ, 6.
 Γλαῦκες, φυσικὴ ἱστορία αὐτῶν, 99.
 Γραφικὴ, ἡ τέχνη, ἀνέκδοτον περὶ αὐτῆς, 53.

Δάμαλις, 120.
 Διδασκαλία, πρὸς τοὺς φεύγοντας αὐτὴν, 175.
 Δουλεία, 105, 124, 135, 154.
 Δροῦσοι, περιγραφὴ αὐτῶν, 33.

Εἰδύλλιον, Ἰ. Καρατσούτσα, 63.
 Εἰρήνη, 95.
 Ἐκδίχησις, καινοφανής, 98.
 Ἐκδρομὴ, εἰς τὴν Νοτιοδυτικὴν Παραλίαν τῆς Κασπίας Θαλάσσης, 11, 30, 42.
 Ἑλλάς, πορθήσεις καὶ διασπαγαὶ αὐτῆς, 41.
 Ἑμπόριον, τὸ μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς, 56.
 Ἑνασχολήσεις, ποικιλία αὐτῶν, 9.
 Ἐργασία, 11.
 Εὐγένιος, ὁ Βούλγαρις, ἐπιστολὴ αὐτοῦ περὶ τοῦ τί παράδεισος καὶ τί κόλασις; 72.
 Εὐνοχισμός, 39.

Ζεὺς, ὁ πλανήτης, 110.

Ἰθική, τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπεροχὴ αὐτῆς, 174.
 Ἥλιος, 69.

Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, κάτοικοι αὐτῶν, 47.

Θάλασσα, περὶ τοῦ πυθμένος αὐτῆς, 8.
 Θάνατος, ἡ πρὸς αὐτὸν ἐτοιμασία, 123.

Ἰαπὼν, ἡ αὐτοκρατορία, περιγραφὴ αὐτῆς, 145, 170, 185.
 Ἰέννερ, ὁ ἱατρός, βιογραφία αὐτοῦ, 177.
 Ἰουδαῖοι, οἱ ὑποκεκρυμμένοι τῆς Ἰσπανίας, 168.
 Ἴρλανδοί, ἀθλιότης αὐτῶν, 179.
 Ἰστορία, ἡ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια, 55, 170. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρελθούσης πενητηκονταετηρίδος, 161.

Καναδοὺς, τὰ δόξα αὐτοῦ, 40.
 Καρτέσιος, βίος αὐτοῦ, 67, 86.
 Κατοικίαι, αἱ πρῶται τοῦ ἀνθρώπου, 58.
 Κατώβλεψ, τὸ ζῶον, περιγραφὴ αὐτοῦ, 78.
 Κέδρος, τὸ δένδρον, 46.
 Κηδεῖαι, τῶν Σινῶν, 117. Ἐν Ἀμερικῇ, 163.
 Κόλασις, τί ἐστὶ; 72.
 Κομηταί, 49, 111.
 Κομφύκιος, 60.
 Κρίσις, περὶ τοῦ θρόνου αὐτῆς, 88.
 Κρόνος, ὁ πλανήτης, 93.
 Κυνήγιον, τὸ διὰ νυκτός, 89.
 Κωνσταντινούπολις, περιγραφὴ αὐτῆς, 24, 47, 50, 74.

Λάζαρος, ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ, 187.
 Ληστής, ὁ ἐν μετανοίᾳ ἀποθανὼν, 73.
 Λόγος, ἐπικλήδειος τοῦ Οἰκονόμου εἰς Θ. Κολοκοτρώνην, ἀποσπάσματα ἐξ αὐτοῦ, 62. Ν. Φιλαδέλφου, 139.
 Λουδοβίκος Φίλιππος, ἡ φιλευταξία του, 192.

Μαρωνῖται, περιγραφὴ αὐτῶν, 59.
 Μάχη, τὸ πεδῖον αὐτῆς, 142.
 Μέθη, περὶ τῶν φυσιολογικῶν αἰτιῶν καὶ φαινομένων αὐτῆς, 137.
 Μεξικανοί, τὰ πλοῦτη αὐτῶν, 151.
 Μέτρα, τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀναφερόμενα, 48.
 Μικρόψυχοι, καὶ μεγάλψυχοι ἐν δειναῖς περιστάσεσι, 52.

Νὰς, τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας ἐπὶ τῆς Ὀχρῆς, 7. Τοῦ Καλιφᾶ Ὁμάρ ἐν Ἱερουσαλὴμ, 16. Τῆς Ἁγίας Σοφίας, 50.
 Τῆς Φήμης ἐν Γερμανίᾳ, 79.
 Νεάπολις, καὶ οἱ Νεαπολίται, 97, 118.
 Νεκροί, ἑορτὴ αὐτῶν, 160.
 Νεῦρα, τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, 112.
 Νομίματα, τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀναφερόμενα, 48. Περὶ τῆς νοθεύσεως αὐτῶν, 107.
 Νόμοι, οἱ θεῖοι, περὶ τῆς ἀγνοίας αὐτῶν, 152.
 Νόσοι, αἱ ψυχικαί, περὶ θεραπείας αὐτῶν, 61.
 Νοσταλγία, ἡ νόσος, 10.
 Νοῦς, 151.

Ξάνθος, ὁ ποταμὸς, τὰ ἐπ' αὐτοῦ λείψανα τῆς ἀρχαιότητος, 132.

Ὀδόντες, περὶ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν, 192.
Ὀμηρος, καὶ Οὐέργιλιος, 79. Βίος τοῦ Ὀμήρου, 129, 149.
Ὀπίον, τὸ ἐμπόριον αὐτοῦ, 1, 21.
Οἰγγαρία, αἱ πεδιάδες αὐτῆς, 41.
Οὐττενβάχ, αἱ πρῶται μελέται αὐτοῦ, 141.
Ὀχρῆ, τὸ ὄρος, ὃ ἐπ' αὐτοῦ ναὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, 7.

Πάγος, μετακομιδὴ αὐτοῦ, 176.
Παράδεισος, τί ἐστι; 12.
Παῦλος, ὁ Ἀπόστολος, ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ, 143.
Πλοῦς, ἐξ Ἀμερικῆς εἰς Ἀγγλίαν, 126.
Πλοῦτος, οἱ κίνδουνοι αὐτοῦ, 102. Τῶν Μεξικανῶν, 151.
Πόλεμος, 95.
Προσευχὴ, ἡ Ἑωθινὴ τοῦ Πρωτοπλάστου, 57.
Προυσσία, 80.
Πρωιμότης, νοητικὴ, 39.
Πταίσματα, μικρὰ, 111.

Ράσελας, ὁ, 156, 165, 180.
Ρώμη, σημειώσεις καὶ ἀνέκδοτα περὶ αὐτῆς, 133.
Ρωσσία, 30.

Σάββατον, 8.
Σερβία, περιγραφή αὐτῆς, 113.
Σίνοι, αἱ κηδεῖαι αὐτῶν, 117.
Σταθμὰ, πίναξ τῶν ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀναφερομένων, 48.
Σύζυγος, τὸ πρῶτον καθῆκον αὐτῆς, 42, 46.
Συμβουλή, πρὸς νέον ἀνδρόγυνον, 190.
Συνείδησις, ἡ φωνὴ αὐτῆς, 126. Δύναμις αὐτῆς, 160.

Σχολεῖα, σχέφεις περὶ αὐτῶν, 139.
Σωματεμπορία, 105, 124, 135, 154.

Τάμεσις, ἡ ἐξ αὐτοῦ ἐντύπωσις ἐπὶ δύο Παρσῶν, 40.
Ταπεινώσις, ἡ ἀνάγκη αὐτῆς ἐν καιρῷ προσευχῆς, 183.
Ταφή, ἡ πρόωρος, 54.
Τέκνον, τὸ τεθαμμένον, 46.
Τελετὴ, ἐπικήδειος ἐν Ἀμερικῇ, 163.
Τέχνη, Ἑλληνικὴ, γένεσις, πρόοδος, καὶ παρακμὴ αὐτῆς, 27.

Υγειονομικὰ μέτρα ἐν Παρισίοις, 188.
Υδατα, τὰ ἐν Ἑλλάδι ἱαματικά, φυσικοὶ χαρακτῆρες αὐτῶν, 144.
Υπνοβασία, παράδοξος, 159.
Υπόκρισις, ἀσθενειῶν, 75.

Φίλιππος, ὁ Μακεδὼν, καὶ ὁ Κωμικὸς Σάτυρος, 79.
Φιλοξενία, τῶν ἀρχαίων Χριστιανῶν, 183.
Φιλοπατρία, 116.
Φιλόσοφος, καὶ ὁ Πορθμεὺς, 132.
Φρενοκομεία, τὰ νέα, 38.
Φρενοβλάβεια, πρόγνωσις αὐτῆς, 192.

Χαλέπι, ἡ πόλις, περιγραφή αὐτῆς, 61.
Χάρις, περὶ τοῦ θρόνου αὐτῆς, 88.
Χειροτεχνήματα, Βρετανικὰ, ἀνάλωσις αὐτῶν, 112.
Χρῆς, περὶ τῆς πληρωμῆς αὐτῶν, 168.
Χριστὸς, τὰ πάθη καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ, 159.
Ψευδολογία, αἱ πρὸς τὰ τέκνα, 55.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 1843.]

[ΑΡΙΘ. 73.]

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΤΟΥ ΟΠΙΟΥ.

ΠΕΡΙ τῆς καλλιεργείας, τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς, καὶ τῶν ἱαματικῶν ιδιοτήτων τοῦ ὀπίου, θέλωμεν ἴσως πραγματευθῆν ἄλλοτε· νῦν δὲ περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἀνάλωσιν καὶ τὸ ἐμπόριον αὐτοῦ.

Ἡ μήκων (παππαρούνα) καλλιεργείται μὲν εἰς πολλὰ μέρη, ἀλλὰ μᾶλλον χάριν τῆς σπερμοθήκης αὐτῆς, καὶ τοῦ ἐξαγομένου ἀπὸ τὰ σπέρματά της ἐλαίου, παρὰ διὰ τὸν πεπυκνωμένον χυλὸν ἢ γαλακτερόν ὀπὸν της, τὸν συνήθως λεγόμενον ὀπιον. Αἱ δὲ χῶραι, ὅπου καλλιεργείται ἕνεκα τοῦ ὀπίου, εἶναι ἡ Ἰνδία καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία. Τὸ Ἰνδικὸν ὀπιον διαίρειται εἰς τρία εἶδη, τῆς Πάτνας, τῆς Βεναρῆς, καὶ τῆς Μάλθας. Τὰ δύο πρῶτα ἦσαν κατ' ἀρχὰς τὰ μόνα γνωστὰ εἰς τὸ ἐμπόριον· ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὰ δὲν ἐξήρουν εἰς ἀπάντησιν τῆς ζήτησεως, εἰσῆχθη καὶ τὸ τῆς Μάλθας καὶ τὸ Τουρκικόν. Εἰς τὸ Ἰνδικὸν Ἀρχιπέλαγος εἰσῆχθη πρώτην φορὰν τὸ Τουρκικὸν ὀπιον ἐν ἔτει 1815, ὑπῆρχε δὲ ἰσχυρὰ κατ' αὐτοῦ πρόληψις τὴν ἀρχὴν συγκατένευσαν μετὰ δυσκολίας οἱ ἔμποροι νὰ συγκροτῆ αὐτὸ ἐν τεταρτημῶριον τῆς ὀλικῆς ἐτησίου ποσότητος, τῆς ὑπ' αὐτῶν ἀγοράζομένης· ἀλλὰ μετὰ δύο ἔτη ῥητῶς συνεφώνησαν τὸ ἥμισυ νὰ τοὺς δοθῆ Τουρκικόν, τὸ δὲ προσερχῆς ἔτος τὰ τρία τεταρτημῶρια, μολοντί αὐτοῦ μὲν ἀνέβη ἡ τιμὴ, τοῦ δὲ Ἰνδικοῦ ἔμενε στάσιμος. Εἰς τὴν Κίναν ὡσαύτως προτιμᾶται τὸ Τουρκικὸν ὀπιον, εἰσαχθὲν ἐκεῖσε ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν. Πρὸ τοῦ ἤδη παύσαντος Ἀγγλοσινικοῦ πολέμου, λογαριάζεται ὅτι εἰσῆγοντο ἐτησίως εἰς τὴν Κίναν περὶ τὰ 1500 κιβώτια* Τουρκικοῦ ὀπίου. Εἰς τὴν Τουρκίαν παράγονται κατὰ μέσον ὄρον 3000 κόραι† ἐτησίως, ἰσοβαρεῖς μὲ 2666 κιβώτια τοῦ Ἰνδικοῦ ὀπίου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἰνδία καλλιεργούντων τὸ ὀπιον δὲν ὑπερβαίνει τὰς 50,000. Εἶναι δὲ ὑπὸ αὐστηρὸν μονοπώλιον, καὶ αἱ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως γινόμε-

ναι προπληρωμαὶ παρακινουσι μεγάλως τὸν χωρικὸν νὰ ἐνασχολῆται εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ. Περιορίζεται δὲ αὕτη εἰς τὰς ἐπαρχίας Βαχάρ καὶ Βεναρῆς, καὶ προσέτι εἶναι αὐστηρῶς ἀπηγορευμένον νὰ καλλιεργῆ τις τὴν μήκωνα ἐκτὸς διὰ λογαριασμὸν τῶν κρατούντων· ἀφίνεται ὅμως αὐτεξούσιος ὁ γεωργὸς ἢ νὰ δεχθῆ τὴν προτεινομένην τιμὴν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἢ νὰ μὴ καλλιεργήσῃ ποσῶς. Ἡ παραγομένη ποσότης, περιορισμένη καὶ αὕτη, πωλεῖται ἐπὶ δημοπρασίας εἰς τὴν Καλκούτταν δις τοῦ ἐνιαυτοῦ, Δεκεμβρίου καὶ Φεβρουάριον. Ἀπὸ τὸ μονοπώλιον τοῦτο λέγεται ὅτι ὠφελήθη εἰς τινὰς ἐνιαυτοὺς ἡ ἐταιρεία τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν (ἡ ἀρχουσα εἰς τὴν Καλκούτταν) ἐν ἑκατομμύριον λίτρας στερλίνας. Δὲν ἠδυνήθη ὅμως ἔτι νὰ ἐκτείνῃ αὐτὸ εἰς τὴν Μάλθαν, μολοντί οὐδὲ τὸ τῆς Μάλθας ὀπιον ἐμπορεῖ νὰ μεταδιδοθῆ εἰς τὸν τόπον τῆς φορτώσεως, ἄνευ ἀδείας παρ' αὐτῆς.

Τὸ ὀπιον νοθεύεται πολλάκις μιγνυόμενον μὲ τὰ τετριμμένα φύλλα καὶ τοὺς καυλοὺς τῆς μήκωνος. Τὸ καλὸν καθαρὸν ὀπιον εἶναι βαρύτερον, συμπαγές, καὶ ὡς ἐπιτοπιεῖσταν ἀρκετὰ μαλακόν, ὥστε νὰ δέχεται ἐντύπωσιν ἀπὸ τὸν δάκτυλον. Πρέπει νὰ ἐκλέγηται μετρίως σκληρόν· τὸ χρωμὰ του εἶναι βαθύτατον μελάγχρουν κίτρινον, τόσον βαθύ, ὥστε, ἂν δὲν ἐκτεθῆ εἰς τὸ φῶς, φαίνεται μαῦρον· ἰσχυρὰς ὀσμῆς καὶ πικρᾶς γεύσεως· ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλεύθερον ἀπὸ φύλλα· ἀπαιτεῖται δὲ καὶ προσοχὴ, μὴ ἔχη τραχύτητα ἢ τρίξιμον ὡσεὶ ἄμμου, ὅπότεν τρίβεται μεταξὺ τοῦ λιχνοῦ καὶ τοῦ ἀντίχειρος. Τὸ πολὺ μαλακόν πρέπει ν' ἀποβάλληται.

Ἡ κυριώτερα χώρα τῆς τοῦ ὀπίου ἀναλώσεως εἶναι μὲν ἡ Κίνα· ἀλλὰ ζητεῖται καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους τόπους τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὴν Μαλαϊκὴν Χερσόνησον, τὴν Σουμάτραν, τὴν Βόρνεον, τὴν Κέλεθας, καὶ εἰς ἄλλας νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ Ἀρχιπέλαγους. Τρία τέταρτα τῆς ἀπὸ τὴν Καλκούτταν ἐξαχθείσης ὀλικῆς ποσότητος κατὰ τὸ 1821 ἦσαν διὰ τὴν Κίναν καὶ τὸ Μάκαον, ἐν πέμπτον διὰ τὴν νήσον Πενάγγην, καὶ ὑπὲρ τὸ ἐν ἑβδόμῳ διὰ τὴν Ἰαῦαν. Ἐπωλεῖτο δὲ εἰς τὰς νήσους ταύτας 168

* Ἐκαστον κιβώτιον περιέχει 150 Ἀγγλικὰς λίτρας, ἧτοι ἕως 50 ὀκάδας.

† Μία κόφη ὀπίου περιέχει κατὰ μέσον ὄρον 100 τρεκία· τὸ δὲ τρεκί συνίσταται ἀπὸ 100 ὀρχμάς.

τοῖς ἑκατὸν ὑπεράνω τῆς τιμῆς τοῦ μονοπωλίου, καὶ 3025 ὑπεράνω τῆς πρώτης ἀγορᾶς. Εἶναι δὲ νόμιμον ἐμπόριον καθ' ὅλας τὰς νήσους ταύτας, ἀλλὰ πληρόναι βαρύτερον δασμὸν. Τὸ 1820 ἀνηλώθησαν εἰς τὴν Ἰαβάν 550 κιβώτια· πρὸ δὲ τοῦ 1811, ἐπὶ τῆς Ὀλλανδικῆς ἀρχῆς, ἀνηλίσκοντο ἐτησίως ἀπὸ 800 ἕως 1200 κιβώτια· ἀλλ' ἐνόσω εὐρίσκειτο εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀγγλῶν, 300 κιβώτια εὐρέθησαν ἀρκοῦντα. Εἰς τὴν Σιάμην τὸ ὄπιον εἶναι ἀπηγορευμένον εἶδος· καὶ εἰς ἐμπορικὴν συνθήκην, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ἡ Ἐταιρεία τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν με τοὺς Σιαμαίους τὸ 1833, διακηρύσσεται ὑποκείμενον εἰς τὸ νὰ συλλαμβάνηται καὶ νὰ φθειρῆται ὅπου καὶ ἂν ἤθελεν εὐρεθῆν.

Ὁ περὶ Κίνας συγγραφέας Ἀγγλος Δαυὶς λέγει ὅτι ἰσχυρὰ τις ὄρεξις τοῦ ὀπίου ἔχει κυριευμένως ὅλας τὰς κλάσεις τῆς κοινωνίας εἰς τὴν Κίναν, καὶ ὅτι ἐξηπλώθη μὲ θαυμαστὴν ταχύτητα. Ἐκ τῶν ἀνωτέρων τάξεων, αἰτινες πρώται μετεχειρίσθησαν τὸ κάπνισμα τοῦ ὀπίου, κατέβη καὶ κατήνησε γενικῆ ἢ ὀλέθριος αὕτη συνήθεια. « Ἀγρεῖοι ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως καὶ κακοῦθεις μεταπράται πρῶτον εἰσήγαγον τὴν κατάχρησιν· νέοι ἐξ εὐγενῶν, πλούσιοι πολῖται, καὶ ἔμποροι ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμα· ἕωσον, τέλος, ἔφθασε καὶ εἰς τὸν κοινὸν λαόν. Ἐμαθον ἐρευνήσας παρὰ λογίων καὶ ἀνδρῶν ἐν ἀξιώμασιν, ὅτι εἰς ὅλας μὲν τὰς ἐπαρχίας εὐρίσκονται καπνοφόροι τοῦ ὀπίου, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῶν εἰς τὰ γραρεῖα τῆς κυβερνήσεως· καὶ ὅτι ἤθελεν εἶσθαι σφάλμα νὰ νομίσῃ τις, ὅτι δὲν καπνίζουσι τὸ ὄπιον παντὸς βαθμοῦ πολιτικοὶ τε καὶ στρατιωτικοὶ ἀξιωματικοὶ, πλὴν τῶν ἐπαρχῶν καὶ τῶν ἐπιτρόπων τῶν* » Ὁ τὴν Κίναν περιηγηθεὶς Γουτζλάκ λέγει περὶ τῶν Σινῶν ναυτῶν, ὅτι οἱ πλεῖστοι αὐτῶν καπνίζουσι ὄπιον, καὶ ὅτι, ὅπου ὁ καιρὸς ἦναι τραγὺς, καὶ ἀπαιτῆται παρ' αὐτῶν πλειοτέρα τῆς συνήθους ἐπιμελείας, μεθύσκονται ἀπὸ τὸ φάρμακον τοῦτο· ἐπὶ δὲ τῆς ξηρᾶς δίδονται εἰς τὴν καπνοφόρησιν αὐτοῦ ἕως νὰ θάπνηθῇ ὅλος ὁ μισθὸς τῶν. Τὸ φάρμακον ἐτοιμάζεται διὰ κάπνισμα βραζόμενον ἢ ἀρεψόμενον, ὥστε νὰ χωρισθῶσι τὰ ῥητινώδη μέρη, τὸ δ' ἐπιλοιπον κατασκευάζεται εἰς σφαιρίδια, ἐξ ὧν ἐν τίθεται εἰς ξυλίνην σύριγγα μετὰ τινος καυσίμου ὕλης· τότε δὲ λαμβάνονται τόσα ῥορήματα, ὅσα ἢ ἐξὶς τοῦ καπνίζοντος συγχωρεῖ. Εἰς συμπόσια εἰσάγεται πολλάκις πινακίον τοῦ παρεσκευασμένου ὀπίου μετὰ λύχνου, καὶ ὁ ξενοδόχος, λαμβάνων μεγάλην σύριγγα, ἀνάπτει αὐτὴν, καὶ μετὰ δύο ἢ τρία ῥορήματα δίδει αὐτὴν εἰς τοὺς ξένους· περιφέρεται δὲ, ἕωσον ἀπαντες νὰ

μεθυσθῶσιν. Ὅλαι αἱ φυλαὶ τῶν Ἰνδικῶν νήσων συχνότερον καπνίζουσι τὸ ὄπιον παρ' ὅσον τρώγουσιν ἢ μασσῶσιν αὐτό. Τῶντι αὐτοὶ μασσῶσι μὲν τὴν νικοτιανήν, καπνίζουσι δὲ τὸ ὄπιον, ἐνῶ οἱ Τούρκοι καὶ ἄλλα ἔθνη τῆς Ἀσίας πράττουσι καθ' εὐθείαν τὸ ἀντίστροφον. Εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἰνδίας τὸ ὄπιον προσφέρεται εἰς τὰς ἐπισκέψεις καὶ τὰ συμπόσια κατὰ τὸν αὐτὸν οἰκιακὸν τρόπον, ὡς παρ' ἡμῖν ἡ ταβακοθήκη. Ἡ παρὰ τοῦ Μωαμεθανικοῦ νόμου ἀπαγόρευσις τῶν μεθυστικῶν ποτῶν πιστεύεται ὅτι ἐνεθάρρυνε τὴν ἔξιν τοῦ λαμβάνειν ὄπιον· καὶ ἐπομένως οἱ σημερινοὶ Τούρκοι, ὄντες πολὺ ὀλιγώτερον θρησκῶν, ἀναλίσκουσιν ὀλιγώτερον ὄπιον, ὅσον αὐξάνει ἡ χρῆσις τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ῥακίου. Τὸ γένος ὅμως τῶν Τεριακλίδων, ἢ τῶν καθ' ἔξιν ὀπισφάγων, δὲν ἐξέλιπεν ὅλως διόλου. Ἡ συνήθεια νομίζεται ὅτι ἐπικρατεῖ σήμερον μᾶλλον εἰς τὴν Περσίαν παρὰ εἰς τὴν Τουρκίαν, μολοντί οἱ Πέρσαι δὲν καταντῶσιν εἰς τοσαύτην ὑπερβολήν.

Ἀπὸ τοῦ 1827 μέχρι τοῦ 1834 ὀλόκληρος ἢ εἰς τὸ ἠνωμένον Βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας εἰσαχθεῖσα ποσότης τοῦ ὀπίου ἦτο 688,443 Ἀγγλικαὶ λίτραι, ἐξ ὧν 581,380 ἦσαν ἀπὸ τὴν Τουρκίαν. Ἐν ἔτει 1838 ὀλόκληρος ἢ εἰσαχθεῖσα εἰς τὸ ἠνωμένον Βασίλειον ποσότης τοῦ ὀπίου ἦτο 95,832 λίτραι ἐκ τῶν ἐρεξῆς χωρῶν—Τουρκίας, 80,554 λίτραι· Αἰγύπτου, 12,324 λίτραι· Ὀλλανδίας, 270 λίτραι· Γαλλίας, 102· Γιβραλτάρ, 409· Ἰταλίας, 895· Συρίας, 571· Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, 580. Ἐν ἔτει 1837 εἰσήχθησαν εἰς τὸ ἠνωμένον Βασίλειον 79,651 λίτραι· ἐξήχθησαν δὲ 67,476 λίτραι, ἐξ ὧν 58,874 εἰς τὴν Κίναν, 3180 εἰς τὰς ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, 2199 εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, καὶ μικρότεροι ποσότητες εἰς ἄλλα μέρη. Μέχρι τοῦ 1828 ὁ ἐπὶ τοῦ ὀπίου δασμὸς ἐν Ἀγγλίᾳ ἦτο ἐννέα σιλλίνια τὴν λίτραν· τότε δὲ ἡλαττώθη εἰς τέσσαρα, καὶ τὸ 1836 εἰς ἐν σιλλίνιον. Ἡ τιμὴ τοῦ Τουρκικοῦ ὀπίου ἐν διαμετακομίσει κατὰ τὸ 1831 ἦτο ἀπὸ 17 ἕως 18 σιλλίνια τὴν λίτραν· τὸ 1838, ἀπὸ 14 ἕως 14½· τὸ 1839, κατὰ συνέπειαν τοῦ ἐν Κίνα πολέμου, ἔκλινεν εἰς τὰ 10 σιλλίνια, καὶ πρὸ τῆς ἐσχάτως γενομένης εἰρηνοποιήσεως, ἐπωλεῖτο μόνον εἰς τὰ ἑπτὰ ἕως ὀκτώ· μετὰ δὲ τὴν εἰρήνην τῆς εἰρήνης ἀνέβη μέχρι τῶν δέκα σιλλινίων τὴν λίτραν. *Ἐπεται συνέχεια.

ΠΑΡΑΒΛΕΨΙΣ ΤΩΝ ΗΜΕΤΕΡΩΝ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ.

ἌΠΑΝΤΕΣ μισοῦσι καὶ κατακρίνουσι τὸ πονηρὸν, ὅταν πράττηται ὑπ' ἄλλων, καὶ μάλιστα ὅταν πράττηται καθ' ἑαυτῶν. Ἄν ἦτο δὲ τρόπος νὰ μισῶσι τὸ κακὸν ἐν ἑαυτοῖς, ὅσον μισοῦσιν αὐτὸ ἐν ἄλλοις, ἢ ταπεινοφροσύνῃ ἤθελε φαίνεσθαι εἰς τὸν κόσμον πολὺ συχνότερον παρὰ τὴν σήμερον. Ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ μὲν καὶ περιθάλπει τὴν ἀμαρ-

τίαν ἐν ἑαυτῷ, βδελύσσεται ὅμως αὐτὴν ὑπ' ἄλλων πραγματοποιμένην· ἀποστρέφεται τὴν εἰκόνα τοῦ ἰδίου του ἀμαρτήματος, ὅταν βλέπῃ αὐτὴν εἰς τὸν φίλον του, ἢ καὶ εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ τέκνον. Τούτου παράδειγμα ἀξιοσημείωτον παριστάνει ὁ βίος τοῦ Δαβὶδ, βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ.

Ἐν ἀπροφυλάκτῳ τινὶ στιγμῇ ἔπεσεν ὁ ἀνὴρ οὗτος εἰς τὸ ἀμάρτημα τῆς μοιχείας, ἔπειτα δὲ, διὰ νὰ κρύψῃ αὐτὸ, ἐπεβουλεύθη καὶ ἐξετέλεσε τὸν θάνατον τοῦ Οὐρίου, συζύγου τῆς ἀπατηθείσης. Παρήλθον δὲ πολλοὶ μῆνες, καὶ δὲν ἔδειξε σημεῖον τι μετανοίας. Ἐπὶ τέλους, Νάθαν ὁ προφήτης παρέστησεν εἰς αὐτὸν διὰ παραβολῆς τὴν εἰκόνα τοῦ ἰδίου του ἀμαρτήματος, ὡς πραχθέντος ὑφ' ἑνὸς τῶν ὑπάρχοντων. Ὁ Δαβὶδ πάραυτα ὠργίσθη σφόδρα κατὰ τοῦ πράξαντος τὴν ἀμαρτίαν, καὶ κατέδικασεν εἰς θάνατον τὸν οὕτω πταίσαντα. Τὸ ἴδιόν του ἀμάρτημα, ἐν ξένῳ προσώπῳ θεωρούμενον, ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν βαρύτερον, διόλου ἀναπολόγητον, τοῦ ὁποίου μόνη ἀρκούσα ποινή ἦτο ὁ θάνατος.

Πόσον ὀλίγον ἐστοχάζετο ὅτι προέφερε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καταδίκην, ὅτε εἶπεν, Υἱὸς θανάτου ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας τοῦτο! Ὡς κεραυνὸς δὲ πρέπει νὰ κατέσκηψεν ἐπ' αὐτοῦ, ὅτε ἤκουσε, Σὺ εἶ ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας τοῦτο! Δὲν ἠδύνατο πλέον οὔτε ν' ἀρνηθῇ οὔτε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀμαρτίαν.

Δὲν βλέπομεν εἰς τὸν Δαβὶδ εἰκόνα ἡμῶν αὐτῶν; Ποσάκις δὲν κατακρίνομεν αὐστηρῶς ἐν ἄλλοις ἀμαρτίας, τὰς ὁποίας καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ πράττομεν; Ποῖος δὲν βδελύσσεται τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπάτην; ἀλλὰ ποῖος δύναται νὰ εἴπῃ ἐνώπιον τοῦ Καρδιογνώστου, Οὐκ ἔστι δόλος ἐν ἐμοί; Ἀπαντες περιφρονοῦμεν καὶ βδελυσσόμεθα τὸν ὑποκριτὴν· ἀλλ' ἂν ἐξετάσωμεν ἐπιμελῶς ἕκαστος τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καρδίαν, ἀράγε δὲν θέλομεν ἀνακαλύψαι ὑπόκρισιν ἐν αὐτῇ; Ὁ κόσμος κραυγάζει μετ' ἀναγκαστικῆς κατὰ τοῦ κλέπτου καὶ τοῦ ληστοῦ, καὶ δικαίως· ἀλλὰ τίς ἐξ ἡμῶν δὲν εἶναι ὑπεύθυνος τοῦ ληστεύειν τὸν Ὑψιστον; Περὶ τῶν ἀρχαίων Ἰσραηλιτῶν παρεπονέθη ὁ Κύριος, Σεῖς μὲ ἐκλέψατε, καὶ, σεῖς, ὅλον τὸ ἔθνος. Ἄς προτείνωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν ἐρώτησιν, Δὲν ληστεύω τὸν Θεόν, μὴ ἀποδίδωμι εἰς αὐτὸν τὸ σέβας, τὴν ἀγάπην, τὴν υἰκήν, εὐπειθειαν, τὴν ὁποίαν τόσον δικαίως ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ; δὲν ληστεύω αὐτὸν, μὴ συνεισφέρω ἀναλόγως τῆς περιουσίας, τὴν ὁποίαν μ' ἐχάρισεν, εἰς διατήρησιν τῶν κοινωνικῶν καταστημάτων καὶ εἰς βοήθειαν τῶν δυστυχούντων;

Ἄν μισῶμεν τὰς ξένας ἀμαρτίας, πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ μισῶμεν τὰς ἰδικὰς μας! καὶ ὅσάκις βλέπομεν ἀμάρτημα τι εἰς ἄλλους, δὲν πρέπει νὰ ἐρωτῶμεν ἂν τὸ αὐτὸ ἢ καὶ μεγαλύτερον δὲν ὑπάρχῃ εἰς ἡμᾶς;

Ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀπατηλὴ· ὅθεν, ὅπου βλέπομεν τὰς ἰδικὰς ἡμῶν ἀμαρτίας, ἐπινοοῦμεν πάντοτε υἱίας τέχνας πρὸς δικαιοσύνην ἢ ἐλάττωσιν αὐτῶν· ἀλλ' ἔ.

ὅταν βλέπωμεν τὰς ἀμαρτίας ἄλλων, τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει· εἰς ὀλοκλήρου, καὶ πολυτρόπως ἐπιβαρύνομεν τὴν δεινότητα τῆς γενομένης πρὸς ἡμᾶς ὕβρεως ἢ ἀδικίας· εἰς τὴν περὶ ταῦτα τὴν συνήθη δικαιολογήματα, οἷον ἡ ἀνθρωπίνη ἀσθένεια, ἡ δύναμις τοῦ πειρασμοῦ, καὶ τὰ παρὰ πλῆσια, μᾶς φαίνονται οὐτιδανὰ καὶ ἀνίσχυρα. Πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς εὐκόλως δεικνύομεν τὴν ἀγάπην, ἥτις « οὐ λογιζεται τὸ κακὸν, πάντα ὑπομένει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα στέγει, καὶ οὐδέποτε ἐκπίπτει » ἀλλὰ πόσον δυσκόλως πράττομεν αὐτὸ τοῦτο πρὸς ἄλλους;

Ἄν ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον μας τόσον εὐκρινῶς καὶ ἐγκαρδίως διὰ τὰς ἀρετὰς του ὅσον ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τὰς ἡμετέρας, καὶ βδελυσσόμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς τόσον εὐκρινῶς διὰ τὰς ἰδικὰς ἡμῶν ἀμαρτίας ὅσον ἄλλους διὰ τὰς ἰδικὰς των, τότε πράττομεν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον· διότι ἄλλοι δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἄξιοι ἀγάπης παρ' ἡμᾶς αὐτοὺς, οὔτε εἶναι αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν ὀλιγώτερον ἄξιοι βδελυγμοῦ παρὰ τὰς ἐκείνων.

Ἀλλὰ, καὶ ἂν ἡμεῖς φερόμεθα πολὺ συγκαταβικώτερον εἰς τὰ ἴδια ἡμῶν ἀμαρτήματα παρ' εἰς τὰ ξένα, ὁ Θεὸς ὅμως πρέπει νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι δὲν βλέπει αὐτὰ μὲ τοιαύτην προσωποληψίαν. Τὰς ξένας ἀμαρτίας ἀγαπῶμεν νὰ κυττάζωμεν μὲ ἀνεωγμένους ὀφθαλμούς· τὰς δὲ ἡμετέρας μὲ ἡμικλείστους, ἢ διὰ παχέος καλύμματος, τὸ ὁποῖον κρούπει ὑπὲρ τὸ ἡμισυ τῆς δεινότητός των· ἀλλ' ὁ Θεὸς οὕτω δὲν θεωρεῖ αὐτάς. Αὐτὸς θέτει τὰς ἡμετέρας ἀνομίας, ὡς καὶ τὰς ξένας, ἐνώπιόν του, καὶ τὰς κρυφίους ἡμῶν ἀμαρτίας ἐν τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου του. Εἰς αὐτὸν φαίνονται ἀπαράλλακτοι ὅποιοι εἶναι.

Ὁ δικαίως πρὸς ἑαυτὸν φερόμενος ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίσῃ τὰς ἰδικὰς αὐτοῦ ἀμαρτίας, ὥστε νὰ μετανοήσῃ, καὶ νὰ λάβῃ συγχώρησιν παρὰ Θεοῦ. Ἀπὸ τὸν Ὑψιστον δὲν ἐμποροῦμεν ποτὲ νὰ κρύψωμεν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, μολοντί ἐμποροῦμεν εὐκόλως νὰ κρύψωμεν αὐτάς ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν. Τί τὸ ὄφελος τοῦ νὰ θέτωμεν τὰς ἡμετέρας ἀμαρτίας ὀπισθὲν μας, ἐνῶ εὐρίσκονται ἀδιακόπως ἐμπροσθεν τοῦ Θεοῦ; Τί θέλει μᾶς ὠφελέσει νὰ κυττάζωμεν τὰς ξένας ἀμαρτίας, καὶ ν' ἀποστρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ τῶν ἡμετέρων; Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ μόνον τοὺς ἐν πίστει μετανοοῦντας ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν.

ΚΑΣΠΑΡ ΑΟΥΣΕΡ.

Τὸ παράδοξον ἄτομον, τὸ γνωστὸν εἰς τὸ δημόσιον ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάσπαρ Αουσερ (Caspar Hauser), ἐκίνησεν εἰς μεγίστην περιέργειαν Εὐρώπην τε καὶ Ἀμερικὴν. Ἀπὸ τοῦ 1828, καθ' ὃ ἔτος πρῶτον ἐφάνη, μέχρι σχεδὸν τοῦ 1840, ἐγένετο πολὺς λόγος περὶ αὐτοῦ εἰς τὰς ἐφημερίδας τοῦ πεφωτισμένου κόσμου, καὶ πιθανόν ὅτι ὀλίγοι μόνον δὲν ἀνέγνωσαν τὰ περὶ αὐτοῦ κατ' ἀρχὰς ἐκδοθέντα. Οἱ ἀναγνώσται τῆς Ἀποθήκης ἐνθυμοῦνται ἀναμφιβόλως ὅσα καὶ ἡμεῖς

* Ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἀυτοκράτορα τῆς Κίνας ὑφ' ἑνὸς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ κράτους.

αὐτοὶ κατεχωρήσαμεν εἰς Σελ. 68, 83 τοῦ Α'. Τόμου, τότε ὑπὸ πάντων, σχεδὸν ἀνεξαιρέτως, πιστευόμενα, ἐρανισθέντα δ' ἐκ τοῦ πονήματος τοῦ Ἀσέλμου Βὸν Φεουερβάχ, προέδρου ἑνὸς τῶν Βαυαρικῶν Δικαστηρίων, κλπ., κλπ. Γνώσις τῶν ἐκεῖ ἐκτεθέντων ἀπαιτεῖται πρὸς πλήρη κατάληψιν τοῦ παρόντος σκοποῦ μας.

Ἵπὲρ τῆς εὐτυχίας τοῦ Κάσπαρ Ἄουσερ ἐπροσπάθησε τὰ μέγιστα ὁ Ἄγγλος Κόμης Στάνωπ, λαθῶν αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἀμεσον προστασίαν του, καὶ γενόμενος ἀνατροφεὺς αὐτοῦ. Πόσον ἄρα ἦτο λυπηρὰ εἰς τὸν εὐγενῆ τοῦτον ἡ ἀνακάλυψις, ὅτι ἐπεδαψίλευσεν εἰς λαοπλάνον τὰς φιλόφρονας περιποιήσεις του, καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ συνέτεινεν εἰς τὴν ἀπάτην τοῦ δημοσίου! Οἱ λόγοι, δι' οὓς ὁ Κόμης ἠπίστησεν εἰς τὸ τοῦ Κάσπαρ διήγημα, δίδονται ἐν σειρά ἐπιστολῶν πρὸς διάφορα ὑποκείμενα, συνεργήσαντα μετ' αὐτοῦ εἰς ὑπεράσπισιν καὶ διδασκαλίαν τοῦ παραδόξου ἀτόμου.— ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν συναγομέναι τὰς ἐπομένας παρατηρήσεις.

Παρῆλθον μὲν ἱκανὰ ἔτη, ἀφοῦ κατὰ πρῶτον φανείναι ὁ Κάσπαρ διηγείρε τσοσάτην συζήτησιν, καὶ πρὸ πολλοῦ κοιμάται εἰς τὸν σιωπηλὸν τάφον· ἀλλὰ τὸ περὶ αὐτοῦ διήγημα θέλει ἐξακολουθεῖ πολὺν χρόνον εἰσέτι ἐν ἀπὸ τὰ μᾶλλον ἀξιοπεριέργα· καὶ εἶναι τῶντι θαυμαστόν, ὅτι εἰς τὸσον νεαρὰν ἡλικίαν, καὶ ὅποτε ἡ πείρα καὶ αἱ γνώσεις αὐτοῦ ἦσαν ἀκόμη τὸσον ἑλλειπεί, ἠδυνήθη, ἀνευ προετοιμασίας, ν' ἀπατήσῃ τὸσους ἀνδρας γνωστῶν προτερημάτων, ἐξ ὧν ὁ δικασμὸς ἦτον αὐτὸς ὁ Βὸν Φεουερβάχ. Οὐχ ἦττον ἀξιοπαρατήρητον εἶναι, ὅτι οὐδὲ κατὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Κάσπαρ Ἄουσερ, οὐδὲ κατὰ τὴν ἐξαετῆ ἐν Βαυαρία διατριβὴν του, οὐδὲ κατὰ τὸ τριήμερον διάστημα, τὸ παρελθὸν ἀφ' οὗ ἔλαβε τὴν θανατηφόρον πληγὴν μέχρι τῆς ἐκπνεύσεώς του, ἐξήχηθη τι ἀπ' αὐτοῦ ἐν εἰδῇ ἐξομολογήσεως, ἀρεκτὸν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἀνακάλυψιν τοῦ ὀνόματος, τῆς οικογενείας, τῆς προτέρας κατοικίας, καὶ τῆς πρώϊμου ζωῆς του. Βεβαίως παρὰ τινων, ὅτι ὁ Κόμης Στάνωπ ἔχει παρ' αὐτῶ εἰδήσεις, αἵτινες ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ Κάσπαρ Ἄουσερ ἦτο ῥάπτῃς τὴν τέχνην, καὶ κάτοικος μιᾶς τῶν κωμῶν ἐπὶ τῆς Αὐστριακῆς πλευρᾶς τοῦ ποταμοῦ Σαλζάκ, ὅστις εἶναι μέρος τοῦ βορειοδυτικοῦ μεθορίου τῆς Βαυαρίας. Πόσον ἐναντία ταύτης ἡ διαδοθεῖσα φήμη, ἥτις καὶ τὰ μέγιστα συνέτεινεν εἰς τὴν ἐπιστημότητα τοῦ νεανίσκου, ὅτι αὐτὸς ἦτον ὁ νόμιμος κληρονόμος κυριάρχου τινὸς τῆς Γερμανίας!—καὶ ὅμως ἡ εὐκολοπιστία τοῦ Βὸν Φεουερβάχ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ δεχθῆ τὴν ἐντύπωσιν ταύτην.

Ἐν ἐπιστολῇ τινι πρὸς τὸν ὑπομοίραρχον Βαυαρῶν

χωροφύλακα Χίκελ, λέγει ὁ Κόμης Στάνωπ, « Μετ' ὀλίγον ἀφοῦ ἔφθασα εἰς τὸ Μόναχον, ἐξετάσθη ἐφ' ὄρκω ὑπὸ τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς περὶ τῶν τοῦ Κάσπαρ Ἄουσερ, ὥστε νὰ δώσω ἀπόδειξιν καὶ γενικῶς καὶ ὡς πρὸς τὰς ἰδιαιτέρας εἰκασίας μου. Εἰς τὴν πρώτην μου ἐξέτασιν ἔκαμα τὴν ἐπομένην ἐκθεσιν.— « Ἡ πεποίθησις, τὴν ὁποίαν κατ' ἀρχὰς ἔθετον εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ Κάσπαρ, μολονότι ἐνίοτε κατελάμβανον αὐτὸν ψευδόμενον, καὶ ἤκουον τὸ αὐτὸ παρ' ἄλλων, ἐκλονήθη πρῶτον ὑπὸ τῶν ἐν Οὐγγαρία γενομένων ἐρευνῶν, αἵτινες μ' ἐφάνησαν ἀποδεικνύουσαι, ὅτι ὁ κατὰ τὸ φαινόμενον ἰσχυρὸς ἐρεθισμὸς, τὸν ὁποῖον ἐδοκίμαζεν ὁσάκις ἤκουε τὴν Οὐγγρικὴν γλῶσσαν, καὶ μάλιστα εἰς περιστάσεις, αἵτινες προσήλθον τὴν προσοχὴν του, (ὡς ἡ μνήμη τοῦ ὀνόματος πύργου καὶ οικογενείας τινὸς ἐν Οὐγγαρία), ἠδύνατο ν' ἀποδοθῆ μόνον εἰς πλάνην. »

Πολλὰ τῶν Γερμανικῶν ἐφημερίδων εἶχον διαδώσει τὴν φήμην, ὅτι ὁ Κάσπαρ ἦτο γέννημα τῆς Οὐγγαρίας· πιθανώτατον δὲ ὅτι αὐτὸς ἐγνώριζε τοῦτο πρὸ τῶν πειραμάτων, τῶν γενομένων ἐπ' αὐτοῦ παρὰ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Πιρκ καὶ τοῦ Δόκτορος Σαρφεϊ. Ἦδη εἶχεν ἐξακριβωθῆν, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ μεταφράσῃ λέξιν τινὰ εἰς τὴν Οὐγγρικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἐγνώριζε τὰς Πολωνικὰς λέξεις, τὰς ἀηλούσας Πατῆρ, Μητήρ, καὶ Ἀκριβέ μου· ἡ γλῶσσα δὲ αὕτη λέγεται ὅτι ὁμοιάζει τὰ μέγιστα μετὰ τὴν Βοημικὴν. Μεταξὺ ἄλλων πειραμάτων ἀνέγνωσεν εἰς αὐτὸν κατάλογον Οὐγγρικῶν κυρίων ὀνομάτων, ἐπὶ σκοπῶ τοῦ νὰ ἴδωσιν ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἤθελον κάμειν. Ὁ Κάσπαρ διῆχυρίζετο ὅτι Ἰσθβαν (Στέφανος) ἦτο τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα. Πολλάκις εἶχεν εἰπεῖν εἰς τὸν Κόμητα, ὅτι ἐπὶ τῆς πρώϊμου παιδικῆς ἡλικίας του ὠνομάζετο συγγάκις οὕτως· ἔλεγε δὲ καὶ ὅτι μετὰ τὴν λέξιν Ἰσθβαν εἶπετο ἄλλη τις· πλὴν, μολονότι ἐπροσπάθει, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνακάλῃσῃ αὐτὴν εἰς τὴν μνήμην. Ὅσάκις ἐδοκίμαζον αὐτὸν ὡς πρὸς τὴν Οὐγγρικὴν διάλεκτον, ἐδείκνυε σφοδρότατον ἐρεθισμὸν, ὅστις πάντοτε ἐπέφερε κεφαλαλγίαν. Ἐφαίνεται ὅτι ἐπιπτεν εἰς βαθεῖαν ἔκστασιν, ἢ ὅτι μετεφέρετο εἰς ἄλλον κόσμον. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν ἔκστασιν καὶ τὰς κεφαλαλγίας ὑπεκρίνετο πάντοτε, ὁσάκις προετεινόντο εἰς αὐτὸν ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ δὲν τὸν ἐσύμφερεν ἢ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποκριθῆ.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1832 ἐκοινοποίησε πρῶτον ὁ Κόμης εἰς τὸν Βὸν Φεουερβάχ καὶ εἰς ἄλλους τὰς περὶ τοῦ Κάσπαρ ὑποψίας του. Τρεῖς ξένοι εἶχον φθάσειν εἰς Νοριμβέργαν τὸν Ὀκτώβριον, 1831, οἵτινες ἐζήτησαν νὰ ἴδωσιν τὸν Κάσπαρ Ἄουσερ· ἦσαν δὲ οὗτοι Οὐγγρὸς τις εὐγενῆς, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ παιδαγωγὸς του· σκοπὸν εἶχον νὰ ἐξακριβώσωσιν ἂν

ἐνόει τὴν Σλαυικὴν διάλεκτον· ἀνεκάλυψαν δὲ ὅτι δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τῆς διαλέκτου ταύτης· ἀλλ' ὅτε ἤκουσεν Οὐγγριστί, « Ὁ Ἰσθβαν ὑπάγει εἰς τὸν πύργον τοῦ— » (τὸ ὄνομα παρελείφθη διὰ νὰ μὴ πειραχθῶσι τὰ αἰσθητά αἰθῶν οικογενειῶν), ἠρεθίσθη τὰ μέγιστα, καὶ σχεδὸν κατελήφθη ἀπὸ σπασμούς· μετὰ συγκινήσεως σφοδρότερης ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην πρότερον ἐν αὐτῷ παρατηρηθεῖσαν, ἐξεφώνησε, « Ναι, ναι, αὐτὸ ἐζητοῦσα τόσον καιρὸν! » Ἀνεφέρον ἐπειτα τὸ ὄνομα οικογενείας κατοικουμένης πλῆθυσίν τοῦ πύργου, καὶ μετὰ φρίκης κατὰ τὸ φαινόμενον ἐξεφώνησεν, « Αὕτη εἶναι ἡ μήτηρ μου! » Τόσον σφοδρῶς ἐταράχθη, ὥστε ἐροδῆθησεν διὰ τὴν ὑγείαν του. Πάραυτα μετεφέρθη εἰς τὸν οἶκον. Ἀλλὰ φθάσας ἐκεῖ, ἐδείκνυε τὴν συνήθη ἀταραξίαν του· τὸ μόνον ἐν αὐτῷ παρατηρηθὲν λείψανον ἐρεθισμοῦ ἦτον ὁ τρόμος τῆς χειρὸς του ἐνῶ ἐψαλίδιζε τὴν λαμπάδα. Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κόμητος τί εἶχον εἰπεῖ πρὸς αὐτὸν οἱ Οὐγγροί, ἀπήντησε, « Μὲ ἀνέφερον τὴν λέξιν, τὴν ὁποῖαν τόσον καιρὸν ἐζητοῦσα. » « Τί ἦτον αὕτη; » « Ἐλησμόνησα, » ἀπεκρίθη. Ὁ Κόμης ἐμεινεν ἐκστατικός· καὶ τῶντι εἶχε δίκαιον νὰ λάβῃ τὰς πλέον ἰσχυρὰς ὑποψίας· ὅτι ὄνομα, διεγείραν τσοσάτην συγκίνησιν— σχεδὸν ῥίψαν αὐτὸν εἰς σπασμούς— ἀπῆλθε τόσον ταχέως ἀπὸ τὴν μνήμην του, εἶναι διόλου ἀπίστευτον· καὶ τόσον μᾶλλον, καθ' ὅσον εἶχε δυνατὸν μνημονικόν. Κατὰ συνέπειαν τῆς ὑπόπτου ταύτης περιστάσεως, ἐστάθη ὁ ὑπομοίραρχος Χίκελ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1832 νὰ κάμῃ ἐρεύνας εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, αἵτινες, ἐνεργηθεῖσαι μετὰ τῆς μεγίστης ἀκριβείας καὶ ἱκανότητος, ἀπέδειξαν εἰς ἀπαντας τὰς μὴ τυφλῶς προκατειλημμένους, ὅτι αἱ φαινόμενα ἀνακνήσεις τοῦ Κάσπαρ ἦσαν θετικαὶ πλάναι· ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ πύργου, « τὸ ὁποῖον τόσον καιρὸν ἐζήτηι, » ἦτο πρὸς αὐτὸν ἐπίσης νέον, ὡς τὸ τῆς κυρίας, τὴν ὁποῖαν ὑπέθετε μητέρα του. Εἰς τὰ περίε τοῦ πύργου τούτου, οὐδὲν ἐγινώσκετο περὶ τέκνου ἀφανοῦς γενομένου· καὶ ἦτο δῆλον εἰς τὸν Οὐγγρον εὐγενῆ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὅτι ὁ Κάσπαρ ἐρέθη ἐνώπιον αὐτῶν κατὰ τρόπον ἀξιογέλαστον. Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο παρεκίνησε τὸν Κόμητα Στάνωπ νὰ ἀναθεωρήσῃ καὶ ἐξετάσῃ λεπτομερῶς ὅλην τὴν ὑπόθεσιν, ὡφελούμενος καὶ ἀπὸ τὰς εἰδήσεις τὰς περιεχομένας ἐν τῷ περὶ τοῦ Κάσπαρ Ἄουσερ πονηματίῳ τοῦ Δόουμερ· παρατηρεῖ δὲ ὅτι εὐρήκεν εἰς αὐτὸ πολλὰς περιστάσεις, ἐξ ὧν αἱ μὲν ἐφάνησαν εἰς αὐτὸν φυσικῶς ἀδύνατοι, αἱ δὲ παντάπασιν ἀπίστευτοι, ἄλλαι τὰ μέγιστα ἀπίθανοι, καὶ ἄλλαι πολλὰ ὑποπτοί.

Ὁ εὐγενῆς Ἄγγλος ἦτον ἤδη πληροφορημένος, ὅτι μέρη τινὰ ἀξιολογώτατα τῆς τοῦ Κάσπαρ ἱστορίας ἦσαν ἀθεμελίωτα. Αἱ ἴδιαι αὐτοῦ ἐκθέσεις κατ'

ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐφαίνοντο αἱ μὲν πλασταί, αἱ δὲ παραμορφωμένοι, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀνάξιαί πίστεως· ἴσως ἐφοβήρισαν αὐτὸν, καθ' ὃν καιρὸν ἀπελύθη, ὅτι, ἂν ἐδιηγεῖτό τι δυνάμενον νὰ φέρῃ εἰς ἀνακάλυψιν, ἤθελε φονευθῆ· καὶ διὰ τοῦτο ἐκρυπτε τὴν ἀλήθειαν χάριν τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας του.

Ἡ παρὰ τοῦ Φεουερβάχ διδομένη περιγραφή τῆς ἀφίξεως τοῦ Κάσπαρ Ἄουσερ εἰς τὴν Νοριμβέργαν εἶναι βεβαίως ἐσφαλμένη. Δικαιότατα παρατηρεῖ ὁ Βὸν Λουβέκ εἰς τὸ περὶ τοῦ Κάσπαρ Ἄουσερ πονημάτιον αὐτοῦ, « Αἱ χιλιάδες τῶν εἰς τὰ περίε τῆς πόλεως καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς κώμας διεσκορπισμένων κατοίκων (ἦτον ἡ ἐπαύριον τῆς Πεντηκοστῆς, ἑορτὴ ἐπίσημος) ἐχρησίμευον ὡς ἐμπροσθοφυλακαί, φυλάττουσαι τοὺς ἀγόντας εἰς τὴν πόλιν δρόμους· διὰ τοιούτου δὲ περιφράγματος νὰ εἰσάξῃ τις τόσον μοναδικὸν καὶ ἐκπληκτικὸν λαθρεμπόρευμα, ὁποῖον ἦτον ὁ Κάσπαρ Ἄουσερ, ἤθελεν εἶσθαι τῆς ἐσχάτης τολμῆς καὶ ἀπελπισίας· ἂν ὅμως τῶντι ἐπεχειρήσῃ τις τοῦτο, πρέπει νὰ λογιζέται πραγματικὸν θαῦμα ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν πολλῶν χιλιάδων παρετήρησε τὸ μοναδικὸν θέαμα. »

Περὶ τῆς ὁδοιπορίας του δὲν ἐγνώριζε σχεδὸν τίποτε, μολονότι ἀκριβῶς διηγεῖτο πᾶν ὅ,τι συνέβη εἰς αὐτὸν μετὰ τὴν εἰς Νοριμβέργαν ἀφίξιν, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ λοχαγοῦ, ἐν τῷ φυλακείῳ, καὶ ἐν τῷ πύργῳ. Εἰς τὸν Φεουερβάχ ἐφαίνετο οὐχὶ ἀπίθανον, ὅτι ἡ ὁδοιπορία αὕτη ἐτελέσθη ἐν ἀμάξῃ· ἀλλ' ἂν οὕτως εἶχεν, ἔπρεπε νὰ ἐνθυμηθῆται αὐτὴν διακεκριμένως· εἰ δὲ μὴ, ὁ ὀδηγὸς αὐτοῦ τὸν μετεκόμισε κοιμώμενον,—πράγμα σχεδὸν ἀδύνατον· πλὴν διὰ τί δὲν ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ ὀδηγὸς οὗτος εἰς μίαν τῶν πυλῶν τῆς Νοριμβέργης—διὰ τί ἐκινδύνευσε ὀδηγήσας αὐτὸν εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς πόλεως, μακρὰν ὄλων τῶν πυλῶν; Ἄν ὁ Κάσπαρ Ἄουσερ ἐπιπτε κάτω ἀπὸ τὸν κόπον, ὡς ἔλεγεν ὅτι πολλάκις συνέβη κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν, ὁ ὀδηγὸς του ἤθελε τὰ μέγιστα κινδυνεύσει.

Κατὰ τὸν Φεουερβάχ, ὅτε ὁ Κάσπαρ ἀνεκαλύθη παρὰ τοῦ ὑποδηματοποιῦ, ἐξέτεινε μὲν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν, ἀλλ' ὁ δὲν εἶπε λόγον· φερθεὶς δὲ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀξιωματικοῦ, πρὸς ὃν ἡ ἐπιστολή διεψεύθετο, ἐλάλησε πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆν, ὅστις ἠνοιξε τὴν θύραν, ὀλίγας τινὰς μόνον ἀσημάντους λέξεις, καὶ εἰς ὅλας τὰς ὑπὸ διαφόρων προτεινομένας ἐρωτήσεις ἀπεκρίνετο μετὰ τὰς αὐτὰς ἀκατανόητους φράσεις. Ἀλλὰ, παράδοξον εἰπεῖν, καὶ ὁ ὑποδηματοποιὸς καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀξιωματικοῦ ἐμαρτύρησαν ὅτι ὁ Κάσπαρ Ἄουσερ εἶχεν ὁμιλήσειν εὐλόγητως πρὸς αὐτούς· καὶ εἰς ἄλλον τινὰ μάρτυρα, ἐρωτήσαντα, « Πόθεν ἔρχεσαι; » ἀπεκρίθη, « Δὲν τολμῶ νὰ εἴπω. »

Προσέτι, στρατηγός τις καὶ ὁ ὑπασιπστής αὐτοῦ, οἵτινες ἐπεσκέφθησαν τὸν Κάσπαρ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς Νοριμβέργαν ἀρξίν του, εἶπαν εἰς τὸν Κόμητα Στάνωπ, « ὅτι ἡ δύνατο νὰ λαλή, ὄχι καλῶς, ἀλλ' εὐλήπτως, καὶ ὅτι ἐγνώρισεν αὐτοὺς μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἐβδομάδας, καὶ παρετήρησεν ὅτι ἐφόρουσαν τότε περισκελίδας διαφοροτικῶν χρωμάτων. »

Εἰς τὸ ἐκδοθὲν ὑφ' ἑαυτοῦ διήγημα λέγει ὁ Κάσπαρ Ἄουσερ, ὅτι, καθ' ἣν φορὰν πρῶτον ἐδιδάχθη τὸ γράφειν, ἐπίσθη καὶ ὠδηγήθη ἡ χεὶρ του ὑπὸ τινος ἰσταμένου ὀπισθεν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐστρεψε νὰ ἴδῃ ποῖος ἢ τί ἦτον· οὐδέποτε εἶχεν ἰδεῖ τὸ πρόσωπον ἀνθρωπίνου ὄντος, καὶ δὲν εἶχε κάμμιναν ἰδέαν ὅτι ὑπῆρχεν ἄλλο ὁμοίον του πλάσμα, καίτοι εἰς ἡλικίαν δεκαεξὶ ἢ δεκαεπτὰ χρόνων. Τοῦτο ὁ Φεουερβάκ δὲν ἐπέτρεπε νὰ τυπωθῆ, ὁμολογῶν ὅτι δικαίως ἠθελε φανῆν ἀπίστευτον. Ὁ Φεουερβάκ ἦτο προδιατεθειμένος ὑπὲρ τοῦ Κάσπαρ, καὶ εἶχε τρόπον τινὰ ἀπόφασιν νὰ μὴ πεισθῆ ὅτι ἦτο πλάνος· ἡ φαντασία του ἔχαιρε μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι δὲν παρέστη ποτέ τι περιεργότερον τούτου εἰς τὸν ψυχολόγον, καὶ, ἀνεγείρας ἀπαξ τοιοῦτον εἶδωλον, ἐλυπεῖτο πλέον νὰ καταστρέψῃ αὐτό. Ἐκ τῶν γενομένων δικαστικῶν ἐξετάσεων ἦτο φυσικῶς τῷ λόγῳ εὐκολώτερον νὰ ἐξαχθῆ ἡ ἀλήθεια ἢ τὸ ψεῦδος τῆς τοῦ Κάσπαρ διηγήσεως, ἀλλὰ κατ' αὐτῶν διεμαρτύρητο ὁ Φεουερβάκ. Πολλάκις ἔλεγεν, « Ἄν τις ἀναγνώσῃ τὰ ἐπίσημα ἐγγράφα τῆς Νοριμβέργης, ἀνάγκη πᾶσα νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ Κάσπαρ Ἄουσερ ἦτο πλάνος· πρέπει νὰ καῶσι. »

Φαίνεται πιθανώτατον ὅτι ὁ Κάσπαρ, καθ' ὃν καιρὸν πρῶτον ἐφθασεν εἰς τὴν Νοριμβέργαν, δὲν ἐφρονούσε νὰ ὑποκριθῆ τὸν χαρακτήρα, τὸν ὅποιον μετέπειτα ἀνεδέχθη. Ὅτι μὲν εἶχεν ἀνατραφῆν ἐξεπότηδες νὰ παραστήσῃ τὸν πλάνον κατὰ τινὰ μορφήν, εἶναι σχεδὸν βέβαιον· μολοντί ὁ σκοπὸς διαμένει ἐπίσης μυστηριώδης τὴν σήμερον, ὡς καὶ καθ' ἣν στιγμὴν πρῶτον ἐράνη ὁ Κάσπαρ εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Νοριμβέργης· ἀλλὰ δῆλον ὅτι αἱ προταθεῖσαι εἰς αὐτὸν ἐρωτήσεις ὑπὸ τῶν ἐξεταστῶν του, καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ τύπου γενομένην παρατηρήσεις, ὑπεγόρευσαν τὸν χαρακτήρα, τὸν ὅποιον ὑπεκρίθη. Ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὸ πονημάτιον τοῦ Βὸν Λουβέκ, ὅπου βεβαιούται ὅτι ὁ Κάσπαρ εἶχε σπανιωτάτην ὄσφρησιν, καὶ ὅτι ἀδιακόπως ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ὄσμαι ἀνεπαίσθητοι εἰς ἄλλους, εἶπεν εἰς τὸν Κόμητα Στάνωπ ὅτι τοῦτο πραγματικῶς ἠλήθευεν· ἀλλὰ διὰ τί νὰ μὴ τὸ ἀναγέρῃ καὶ πρότερον; Ἡ φαντασία, ὡς καὶ ἡ ἐπιδειξιότης του, κατεγίνετο πάντοτε εἰς τὸ μεταχειρίζεσθαι πᾶσαν διδομένην νύξιν· ὅσον δὲ περιεπλέκετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὸν ὑπαγορευθέντα χαρακτή-

ρα, καὶ ὅσον πλείοτερον χρόνον ὑπεκρίνετο αὐτὸν, τοσοῦτον δυσκολώτερον κατήντα ν' ἀπαλλαγθῆ αὐτοῦ, ἕως οὗ ἐπὶ τέλους εὐχαριστεῖτο μὲ τὴν ὑπόκρισιν, καὶ, ὡς παρατηρεῖ ὁ Καθηγητὴς Δάουμερ, « Τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη ἐγένοντο εἰς αὐτὸν δευτέρα φύσις. »

Ἔπειτα συνέχεται.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ'.

ΙΣΤΟΡΕΪΤΑΙ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως Γεωργίου Γ', πάππου τῆς σημερινῆς βασιλείας τῶν Ἀγγλων, ὅτι, θηρεύων ποτὲ πλησίον τοῦ Οὐίνδσορ, διέκοψε τὸ κυνήγιον ἀπὸ συμπάθειαν πρὸς τὸν ἀπληροῦσιν ἵππον του· ἐνθ' ὃ ἐλαφρῶς ἵππευε μόνος διὰ τινος παρόδου ἐν τῷ δάσει, ἤκουσε τεθλιμμένην κραυγὴν, καὶ διευθυνθεὶς πρὸς αὐτὴν ἐφθασεν εἰς ὑπαιθρὸν τι, ὅπου ὑπὸ τοὺς κλάδους ὄρουσ, ἐπὶ μικροῦ τινος ἀχρυσωτρώματος, εὗρεκε κοιτομένην ἀποθηνήσκουσαν Γύφτισσαν. Ἀποβάς, καὶ δραμῶν πλησίον αὐτῆς, ἤρωτησε μετὰ προθυμίας κόρην τινὰ κλαίουσαν διὰ τὴν ἀσθενῆ, « Ποίαν βοήθειαν δύναμαι νὰ σὲ κάμω, ἀγαπητόν μου τέκνον; » « Ἡ μήτηρ μου, κύριε, » ἀπεκρίθη ἡ κόρη, « ἠθέλησε νὰ φέρω πρὸς αὐτὴν ἱερέα, ὅστις νὰ τὴν διδάξῃ καὶ νὰ δεηθῆ ὑπὲρ αὐτῆς πρὶν ἀποθάνῃ. Ἐδραμον δὲ τὴν αὐγὴν πρὶν ἐξημερώσῃ εἰς τὸ Οὐίνδσορ, καὶ ἐζήτησα ἱερέα· ἀλλὰ κανένα δὲν εὗρηκα νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ προσευχηθῆ μετὰ τῆς ψυχομαχούσης μητρός μου. » Τὸ τετραγαμμένον πρόσωπον τῆς ἀποθηνήσκουσας ἐμαρτύρει ὅτι ἐννοῶσε καὶ ἠσθάνετο τὴν πικρὰν ἀποτυχίαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, βασιλικῶς φερόμενος, « Ἐμὲ, κόρη μου, » ἐξεφώνησεν, « ἐστειλὲν ὁ Θεὸς νὰ διδάξω καὶ παραμυθίσω τὴν μητέρα σου. » Ἐπειτα, καθίσας εἰς δέμα τι φορεμάτων, ἐπίσσε τὴν χεῖρα τῆς γυναικὸς, εἶδειε τί ἐστὶν ἀμαρτία, καὶ τίνι τρόπῳ καθαρίζεται τις ἀπ' αὐτὴν διὰ πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν Σωτῆρα τῶν ἀνθρώπων. Οἱ λόγοι του ἐφάνησαν ὅτι ἔκαμαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἀποθηνήσκουσας· οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐραιδρύνθησαν, εἰρηνικὸν μειδίαμα ἔλαμψεν ἐπὶ τῶν ὠγρῶν χειλέων τῆς· καὶ τὸ πνεῦμά τῆς ἀπῆλθε, φέρον μαρτυρίαν εἰς τὸν βασιλέα τῶν βασιλέων περὶ τῆς πιστότητος τοῦ ἐπιγείου δούλου του. Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως, οἵτινες, ἀγνοοῦντες ποῦ ὑπῆγε, περιήρχοντο πρὸς ζήτησίν του, φθίσαντες, εὗρηκαν αὐτὸν καθήμενον πλησίον τοῦ νεκροῦ, καὶ παρηγοροῦντα τὰ κλαίοντα παιδία. Ἐκεῖνος ἀνέστη, ἐνεγείρεισε φλωρίαν τινὰ εἰς τὰς τεθλιμμένας κόρας, ὑπεσχεθῆ τὴν προστασίαν του, καὶ τὰς διώρισε νὰ ἀποβλέπωσιν εἰς τὰ ἐπουράνια. Ἐπειτα, ἐξαλείψας τὰ δάκρυα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, ἀνέβη εἰς τὸν ἵππον. Οἱ ὄπαδοί του ἴσταντο θυμαζῶντες ἐν σιωπῇ. Ὁ Λόρδος Α — ἐμείλλε νὰ ὀμιλήσῃ· ἀλλ' ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης, στρέψας πρὸς τοὺς Γύφτους, καὶ δείξας τὸ ἄπνον σῶμα καὶ τὰ κλαίοντα κοράσια, εἶπε μετὰ ἰσχυρᾶς συγκινήσεως, « Μυλόρδε, τίς δακεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τούτων; »

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΧΗΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΗΡΑΣ.

Ὁ ἈΡΧΑΙΟΤΑΤΟΣ τῶν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος σωζομένων ναῶν κεῖται ἐπὶ τῆς ἄκρας τῆς Ὀχης, εἴτε τοῦ νῦν Ἁγίου Ἡλίας καλουμένου ὄρους, ὑπεράνω τῆς Καρούστου, ἔμεινε δὲ μέχρι τοῦδε σχεδὸν ἄγνωστος. Μεταβάς πρὸ τινων ἐβδομάδων εἰς τὴν Εὐβοίαν, καὶ ἀναβάς ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἐξέτασα ἀκριβῶς τὸ ἐκεῖ περιέργων οἰκοδόμημα, καὶ νομίζω χρέος μου νὰ ἐκθέσω ἐν συντόμῳ τὰς ἀνακαλύψεις μου.

Ἡ Ὀχη εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς νοτίου Εὐβοίας, ἡ δὲ κορυφὴ ἀπέχει τῆς Καρούστου τρεῖς περίπου ὥρας. Πλησίον τῆς κορυφῆς ὑπάρχει μικρὰ τις ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἡλίας, ἀφ' οὗ ἔλαβεν ὄλον τὸ ὄρος τὸ σημερινὸν ὄνομα. Οἱ δὲ περίξ κάτοικοι ἐπιτελοῦν ἐκεῖ κατ' ἔτος ἑορτὴν εἰς τιμὴν τοῦ Ἁγίου. Ὑπεράνω τῆς ἐκκλησίας ὑψοῦνται τινες ἀπόκρημνοι καὶ δύσβατοι βράχοι. Ὑπερβάς καὶ τούτους, ἐμβαίνεις εἰς μικρὸν τι ἐπίπεδον, περιεκελισμένον πρὸς βορρᾶν καὶ νότον ἀπὸ κρημνούς, καὶ παρέχον πρὸς ἀνατολὰς μόνον ἀποψιν πρὸς τὴν θάλασσαν. Πρὸς δὲ δυσμὰς ἀποφράττεται διὰ τείχους ὑψηλοῦ, κτισμένου μὲ λογάδας λίθους (κατὰ τὸν τρόπον τὸν κοινῶς ξερολιθιά καλούμενον). Ὁ δὲ ναὸς, κτισμένος κατὰ τὸν Κυκλώπειον τρόπον, ἴσταται ἐντὸς τοῦ μικροῦ τούτου τεμένους παρὰ τὸν πρὸς βορρᾶν κρημνὸν, καὶ ἐκτείνεται κατὰ τὸ μῆκος ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς, ἡ δὲ θύρα αὐτοῦ εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῆς νοτίου πλευρᾶς, πρᾶγμα ἀσυνεπιθιστον εἰς τοὺς ναοὺς τῶν ἱστορικῶν χρόνων. Ὅλον τὸ οἰκοδόμημα εἶναι μικρὸν καὶ χαμηλὸν, ἀνευ κίωνων καὶ πάσης ἄλλης ἀρχιτεκτονικῆς διακοσμῆσεως· προξενεῖ ὅμως ἐκπληξιν διὰ τὸ γιγαντιαῖον μέγεθος τῶν λίθων καὶ τὸ ἐντεχνον τῆς κατασκευῆς. Τὸ μῆκος τοῦ ναοῦ εἶναι 40 ποδῶν, τὸ δὲ πλάτος 25 ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος 15 μόνον. Οἱ τοῖχοι εἶναι σχεδὸν πέντε ποδῶν τὸ πάχος, καὶ σύγκεινται ἀπὸ μεγάλους ἡμιέργους λίθους, συνηρμοσμένους ἀνευ ἀσβέστου ἢ σιδήρου. Τὸ δὲ περιεργότατον εἶναι ἡ στέγη, ἣτις ὡσαύτως σώζεται σχεδὸν ἀκέραιος, καὶ σχηματίζεται ἀπὸ τέσσαρα στρώματα μεγάλων πλακῶν, τῶν ὁποίων ἐκάστη ὄχι μόνον σκεπάζει ἐντελῶς τὴν κάτωθεν αὐτῆς κειμένην πλάκα, ἀλλὰ καὶ ἐξέχει ὡς δύο πόδας πρὸς τὰ ἔνδον τοιουτοτρόπως, ὥστε ἐκάστη τῶν τεσσάρων πλευρῶν τῆς ὀροφῆς ἀπὸ τὸ ἔνδον θεωρουμένη ὁμοιάζει μὲ ἀνακθάραν ἀνεστραμμένην. Τὸ δὲ θαυμαστότατον εἶναι, ὅτι αἱ δύο μεγαλήτεροι πλευραὶ τῆς στέγης δὲν ἀνακλίνονται ἀμφοτέρωθεν εἰς ἀλλήλας, ἀλλὰ ἀφίνουν εἰς τὸ μέσον στενὸν τι ὑπαιθρον 20 ποδῶν τὸ μῆκος καὶ ἡμίσεως ποδὸς τὸ πλάτος,

δι' οὗ εἰσέρχεται τὸ φῶς εἰς τὸν ναόν. Ὁ μέγιστος λίθος κεῖται εἰς τὸ μέσον τῆς στέγης ἀνωθεν τῆς θύρας, καὶ εἶναι 14 ποδῶν τὸ μῆκος, καὶ ἐπτὰ ποδῶν τὸ πλάτος, καὶ ὡς δύο ποδῶν τὸ πάχος. Ὅλη δὲ ἡ κατασκευὴ τῆς στέγης δεικνύει ἀκριβῆ γνώσιν τῆς ἰσορροπίας τοῦ βάρους, καὶ μολοντί οἱ μεγάλοι λίθοι αὐτῆς φαίνονται ὡσάν κρεμάμενοι καὶ ἐπαπειλοῦντες νὰ πέσωσι, μ' ὄλον τοῦτο ἔμειναν σχεδὸν ἀκίνητοι διὰ τῶσων αἰώνων. Ἐνδον τοῦ ναοῦ ἐξέχει ἐκ τοῦ δυτικοῦ τοίχου τετράγωνος πλάξ εἰς σχῆμα τραπέζης, ἣτις πιθανῶς ἐβάσταζε τὸ πάλαι τὰ ἀγάλματα τῶν λατρευομένων θεῶν, ἢ ἄλλα ἀναθήματα. — Τόσον περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ναοῦ. Μένει δὲ τώρα νὰ ἐξετάσωμεν, πότε καὶ ἀπὸ τίνα ἐκτίσθη, καὶ εἰς τιμὴν τίνων θεῶν.

Τὰ ἀρχαιότερα τῆς Ἑλλάδος οἰκοδομήματα, τὰ τεῖχη τῆς Τίρυνθος, τῶν Μυκηναίων, καὶ τοῦ Ἄργους, οἱ περίφημοι θησαυροὶ καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἀποδίδονται κατὰ μὲν τὴν μυθολογίαν εἰς τοὺς Κύκλωπας, παρὰ δὲ τῶν νεωτέρων ἀρχαιολόγων μὲ πλειοτέραν πιθανότητα εἰς τοὺς Πελασγούς. Μία φυλὴ τῶν Πελασγῶν, οἱ Δρύοπες, ἐκβλήθentes παρὰ τοῦ Ἡρακλέους ἐκ τῆς περὶ τὴν Οἴτην καὶ τὸν Σπερχειὸν κατοικίας αὐτῶν, μετέβησαν μέρος μὲν εἰς τὴν Ἀργολίδα, ὅπου ἔκτισαν τὴν Ἐρμιόνην, μέρος δὲ εἰς τὴν Εὐβοίαν, ὅπου ἔκτισαν τὴν Καρούστον. Οἱ Πελασγοὶ ἐλάτρευον κατ' ἐξοχὴν τὴν Ἥραν, τὴν ὁποίαν ἐθεώρουν ὡς θεμελιώτριαν τοῦ γάμου καὶ τῆς πρώτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πολιτεύσεως, καὶ ὠνόμαζον αὐτὴν Ἥραν Τελείαν, Ζυγίαν, εἴτε Γαμηλίαν. Ἡ εἰς τιμὴν ταύτης ἐτήσιος ἑορτὴ ἐλέγετο ἱερός γάμος, καὶ ἦτο μιμικὴ τις εἴτε θεατρικὴ παράστασις τοῦ πρωτοτύπου γάμου τῶν ἀνωτάτων θεῶν. Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγει, ὅτι ἡ Ὀχη τῆς Καρούστιας ἔχει τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς ὀχείας εἴτε τοῦ γάμου τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ὥστε εἶναι πιθανόν, ὅτι καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου ναὸς εἶναι τῶν θεῶν τούτων. Τὴν πιθανότητα τῆς εἰκασίας μου ταύτης ἀξάνει ἐτι ἡ διήγησις τοῦ Πausανίου καὶ τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ Θεοκρίτου, ὅτι καὶ οἱ ἐν Ἐρμιόνη Δρύοπες, οἱ σύμφυλοι τῶν Καρουστίων, ἐλάτρευον τὸν Δία καὶ τὴν Ἥραν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Κοκκυγίου ὄρους πλησίον τῆς Ἐρμιόνης. Καὶ εἰς ἄλλους τῆς Ἑλλάδος τόπους ἐνωτάζετο ἡ τοῦ ἱεροῦ γάμου τελετὴ ἐπὶ κορυφῆς ὄρους, καθὼς διηγούνται περὶ τῶν Πλαταιῶν ὁ Πλούταρχος εἰς τὰ περὶ Δαιδάλων, καὶ ὁ Πausανίας εἰς τὰ Βοιωτικά. Ἐκ τῶν τεκμηρίων τούτων συμπεραίνω, ὅτι τὸ σωζόμενον ἐπὶ τῆς Ὀχης οἰκοδόμημα ἀνήκει εἰς τὸν Δία καὶ τὴν Τελείαν Ἥραν, καὶ ἐκτίσθη ἀπὸ τοὺς Πελασγούς ἤδη πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, συγχρόνως περίπου μὲ τὰ τεῖχη καὶ τοὺς θη-

σαυρούς τῶν Μυκηνῶν, καὶ μὲ ἄλλα τῆς αὐτῆς γιγαντιαίας ἀρχιτεκτονικῆς ἐρείπια. Οἱ χωρικοὶ ὀνομάζουσι αὐτὸ τοῦ Δράκου τὸ Σπίτι, νομίζοντες, ὅτι οὐδεὶς εἰμὴ ἀνδρειωμένος τις ἢ γίγας ἦτον εἰς κατὰστασιν νὰ σηκώσῃ τοιοῦτου βάρους πέτρας. Ἡ δὲ μεμονωμένη καὶ δύσβατος θέσις διέσωσε τὸ μοναδικὸν τοῦτο οἰκοδόμημα ἀπὸ τὸν γενικὸν τῶν πλείστων ἀρχαιοτήτων ἀφανισμόν. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ ἀποσιωπήσω, ὅτι ἤκουσα παρὰ κατοίκων τινῶν τῆς Καρύστου τὴν γνώμην, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι καλὸν νὰ μεταβληθῇ ὁ ἔθνομικὸς ναὸς εἰς ἐκκλησίαν τοῦ Προφήτου. Φανερόν εἶναι, ὅποια βλάβη ἤθελε προκύψει ἐκ τῆς τοιαύτης μετασκευῆς· ὅθεν καὶ ἐλπίζομεν, ὅτι τὸ θαυμαστὸν τοῦτο τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων λείψανον, ἀφοῦ διεπέρασεν εὐτυχῶς τὴν καταστρεπτικὴν τῶν αἰώνων δύναμιν, θέλει μένειν ἀκέραιον καὶ ἄθικτον καὶ εἰς τὰς σημερινὰς ἡμέρας, καθ' ἃς μάλιστα ἀξάνει πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἡ φροντίς διὰ τὴν διατήρησιν τῶν ἀρχαιοτήτων.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 6 Νοεμβρίου, 1842.

ΕΡ. ΟΥΛΕΡΙΧΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΥΘΜΗΝΟΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

Ὁ ΠΥΘΜΗΝ τῆς θαλάσσης φαίνεται ὅτι ἔχει ἀνωμαλίαν, ὡς ἡ τῶν ἠπείρων ἐπιφάνεια. Ἀν ἐξηραίνετο, ἤθελε παραστήσειν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν κοιλάδας καὶ πεδιάδας. Πανταχοῦ καλύπτουσιν αὐτὸν ἀπειροπληθῆ ὄστρακώδη, μετὰ τῆς ἄμμου συμμειγμένα. Ὁ πυθμὴν τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου συνίσταται ἀπὸ συμπαγῆς στρώμα κογγῶν, ἑκατοντάδας ποδῶν τὸ πάχος. Περιφημὸς τις οὗτος, καταβάς εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας, εἶδεν ἐκεῖ μετὰ φοικῆς τερατώδεις πολυπόδας, προσκολλημένους εἰς τὰς πέτρας, τῶν ὁποίων οἱ βραχίονες, ποδῶν τινῶν ἔχοντες μῆκος, ἦσαν ἀρκετοὶ νὰ πνίξωσιν ἄνδρα. Εἰς πολλὰς θαλάσσης δὲν βλέπει ἄλλο τι ὁ ὀφθαλμὸς εἰμὴ στιλπνόν, ἀμυγδαλῆ, ἐπίπεδον πυθμῆνα, ἐκτεινόμενον ἑκατοντάδας μιλίων χωρὶς τινος παρεμπόπτοντος ἀντικειμένου. Εἰς ἄλλας δὲ, ἐξαιρέτως εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, εἶναι πολὺ διαφορητικὰ ὀλόκληρος ἢ ἐκτεταμένη αὐτῆ τῶν ὑδάτων κοίτη εἶναι κυρίως δάσος ὑποθαλασσίων φυτῶν καὶ κοραλίων, σχηματισθέντων ἀπὸ ἔντομα πρὸς κατοικίαν των, καὶ οὐκ ὀλίγον ἐνίοτε ἐξηπλωμένων. Ἐνταῦθα βλέπονται σπόγγοι, βρύα, θαλάσσιοι μύκητες, καὶ ἄλλα διάφορα, πᾶν μέρος τοῦ πυθμῆνος καλύπτοντα. Ἡ κοίτη πολλῶν μερῶν τῆς θαλάσσης πλησίον τῆς Ἀμερικῆς παριστάνει διαφορητικὸν μὲν, ὠραιότατον ὅμως θέαμα. Ταύτην καλύπτουσι φυτὰ, ἅτινα κάμνουν αὐτὴν νὰ φαίνεται γλοερά ὡς λειμῶν ὑποκάτω δὲ βλέπονται χιλιάδες γελωνῶν καὶ ἄλλων

θαλασσίων ζῶων βοσκομένων ἐπ' αὐτῶν. Εἷς τινα μέρη τῆς θαλάσσης δὲν εὐρέθη ἀκόμη πυθμῆν, ὑπάρχει μ' ὄλον τοῦτο.

Τὰ ὄρη τῶν ἠπείρων φαίνεται ὅτι ἀναλογοῦσι μὲ τὰς καλουμένας ἀβύσσους τῆς θαλάσσης. Τὰ ὑψίστα ὄρη δὲν ἀνυψοῦνται ὑπὲρ τὰς 25,000 ποδῶν· λογαριάζοντες δὲ καὶ τὰ τῶν στοιχείων ἀποτελέσματα, ὑποθέτουσι ὅτι ἡ θάλασσα δὲν ὑπερβαίνει 36,000 ποδῶν κατὰ τὸ βάθος. Ἀγγλος τις μετεχειρίσθη, εἰς τὸν Βόρειον Ὠκεανόν, βαρυτάτην βολίδα, ἔχουσαν προσδεδεμένον σχοινίον 2,100 πηγῶν τὸ μῆκος, καὶ δὲν εὐρήκε τὸν πυθμῆνα. Ἄλλος δὲ τις, πλοίαρχος, δὲν εὐρήκε πυθμῆνα εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γροιλανδίας μὲ σχοινίον 1,200 ὄργυιων, ἦτοι 3,200 πηγῶν. Κατὰ τὸν Λαπλάς, τὸ μέσον βάθος αὐτῆς εἶναι περὶ τὰ δύο μίλια· ὅθεν, ἂν ὑποθέσωμεν ὀρθοὺς τοὺς γενικῶς παραδεδεγμένους ὑπολογισμοὺς περὶ τῆς ἀναλογίας τῆς ἐκτάσεως τῶν ὑδάτων πρὸς τὴν ξηρὰν, ἡ θάλασσα συνίσταται ἀπὸ διακόσια ὀγδοήκοντα ἑκατομμύρια κυβικῶν ποδῶν ὕδατος.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ. (Ἰδε σελ. 192 τοῦ ἐκτ. τόμου.)

Εἶδομεν ἤδη ὅτι τὸ Σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, καὶ ὅτι ἡ σύστασις αὐτοῦ εἶναι σύγχρονος μὲ τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου. Ἀπὸ τὴν πρώτην σχεδὸν σελίδα τῆς θεοπνεύστου ἱστορίας τοῦ Μωϋσέως μνησθέντων ὅτι ἐν ἀρχῇ δύο τινὰ προσδιώρισεν ὁ πανάρχαιος Δημιουργὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸ Σάββατον καὶ τὸν γάμον, ἀμφότερα ἀναμφιβόλως ὄλην ἀφορῶντα τὴν ἀνθρωπότητα, ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ, μέχρι συντελείας τοῦ αἵωνος.

Τίνι τρόπῳ ἐφύλασσαν τὸ Σάββατον οἱ ἀρχαῖοι πατριάρχαι, δὲν γνωρίζομεν· ἀλλ' ἐκ τῆς διακεκριμένης εὐσεβείας των ἐμπορεῖ τις εὐλόγως νὰ συμπεράνῃ ὅτι οὐδ' εἶχον λησμονήσειν, οὐδὲ παρεμέλουν τὸ ψυχωρελὲς τοῦτο καθεστῶς. Φαίνεται μ' ὄλον τοῦτο σχεδὸν βέβαιον, ὅτι οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Αἰγύπτῳ μακροχρονίου παροικίας των, ὑπὸ τὴν τυραννίαν σκληροῦ βασιλέως, παρ' ὀλίγον τὸ ἐλησμόνησαν. Καὶ τῶντι πόσον εὐκόλως ἠδύνατο ἡ τοιαύτη ἡμέρα νὰ ἐκφυγῇ τῆς μνήμης των, ἐνῶ οἱ ἀσπλαγγοὶ ἐργολοῦνται ἐβιάζον αὐτοὺς εἰς τὰς ἐργασίας των, καὶ δὲν κατέπαυον τοὺς κόπους των ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ ἑνιαυτοῦ; Εὐθὺς ὅμως ὅτε ἐξῆλθον τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἡ θέσις αὐτῶν ἐσυγχώρει νὰ φυλάττωσι τὸ Σάββατον, ἔλαβον τὴν ἐντολὴν νὰ ἐνθυμῶνται καὶ νὰ ἀγαθῶσιν αὐτό. Ἐκτοτε δὲ μέχρι τῆς ἐλευσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἀπαντῶμεν ἀναρίθμητα χωρὶς εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ἅτινα μᾶς εἰδοποιοῦσι περὶ τῆς τηρήσεως ἢ τῆς βεβηλώσεως τῆς ἀγίας αὐτῆς ἡμέρας.

Ποτὲ ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν ὑπεδήλωσεν ὅτι ὁ γάμος ἐπρεπε νὰ καταργηθῇ· ἐξ ἐναντίας, ἐπεκύρωσεν αὐτὸν παρευ-

ρεθεις εἰς τὸν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας γάμον, καὶ μεταβαλὼν τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον. Ὡσαύτως, ποτὲ δὲν ὑπεδήλωσεν ὅτι τὸ Σάββατον ἐπρεπε νὰ καταργηθῇ, ἀλλὰ μάλιστα ἐφύλαττεν αὐτὸ μετὰ τῶν μαθητῶν του. Καθὼς ἐδίδαξε τοὺς ὄπαδους αὐτοῦ ποῦς ἦτον ὁ ἐξ ἀρχῆς σκοπὸς τοῦ γάμου, ἢ διὰ βίου ἔνωσις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, κατακρίνας οὕτω τὴν πολυγαμίαν καὶ τὴν παλλακαίαν, ταυτοτρόπως ἐδίδαξεν αὐτοὺς ποῦς ἦτον ὁ σκοπὸς τοῦ Σαββάτου· διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, διὰ τὴν κοσμικὴν καὶ πνευματικὴν αὐτοῦ ὠφέλειαν.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Θεὸς διώρισε καὶ ἡγίασε τὴν ἐβδόμην ἡμέραν ὡς τὸ Σάββατον· αὐτὴ δ' ἐφυλάσσετο ἕως οὗ ὁ Χριστὸς ἦλθεν, ἕως οὗ καταργηθῆ ἡ παλαιὰ οἰκονομία, ἕως οὗ ἀνηγέρθη ἐπὶ γῆς ἡ βασιλεία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Ἐκτοτε ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος καθιερώθη ὡς τὸ Χριστιανικὸν Σάββατον. Ἐρωτᾷ δὲ τις, Πῶθεν ἡ μεταβολὴ αὕτη; Ἡ ἀπόκρισις εἶναι καὶ εὐκόλος καὶ φυσική. Τὴν ἐβδόμην ἡμέραν ἐτελείωσεν ὁ Θεὸς τὴν δημιουργίαν, καὶ ἀνεπαύθη ἀπ' ὅλα τὰ ἔργα του, καὶ ἡγίασε τὴν ἡμέραν αὐτὴν πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ ἐκπληκτικοῦ ἔργου του. Κατὰ δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἀνέστη ὁ Χριστὸς, καὶ συνετέλεσε τὸ θαυμαστὸν ἔργον τῆς τοῦ κόσμου ἀπολυτρώσεως. Ἡ ἡμέρα λοιπὸν αὕτη ἐφυλάχθη ἕκτοτε ὑπὸ τῶν μαθητῶν του ὡς τὸ Χριστιανικὸν Σάββατον. Τὸ παράδειγμα τῶν θεοπνεύστων Ἀποστόλων διδάσκει ἡμᾶς νὰ φυλάττωμεν ταύτην μᾶλλον ἢ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος. Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἀναγινώσκομεν ὅτι συνήχθησαν οἱ μαθηταὶ « κλάσαι ἄρτον, » ἢ μὲ ἄλλας λέξεις νὰ μεταλάβωσι τοῦ Κυριακοῦ δείπνου. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔγραψε πρὸς τὴν ἐν Κορίνθῳ ἐκκλησίαν νὰ κάμνωσι τὴν λογίαν τὴν εἰς τοὺς ἁγίους, τουτέστι τὴν χρηματικὴν σύναξιν τὴν πρὸς βοήθειαν τῶν ἐνδεῶν Χριστιανῶν, κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, καθ' ἣν, ἀναμφιβόλως φυλαττομένην ὑπ' αὐτῶν ὡς τὸ Σάββατον, συνήρχοντο πρὸς λατρείαν τοῦ Ὑψίστου.

Μολοντί ἡ ἡμέρα μεταβλήθη, ὁ σκοπὸς μ' ὄλον τοῦτο τοῦ Σαββάτου διαμένει ὁ αὐτὸς, ὅποιος ἦτο κατ' ἀρχὰς, καὶ εἶναι οὐκ ἦτον καθῆκον ἡμῶν νὰ ἐνθυμώμεθα καὶ νὰ ἀγαθῶμεν αὐτό, παρὰ τῶν πρώτων ἡμῶν γονέων ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐδεμ, καὶ τῶν Ἰουδαίων μέχρι τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐλευσεως. Εἰς τὸ τέλος τοῦ νῆ. κεφαλαίου τῶν προφητειῶν τοῦ Ἡσαίου εὐρίσκομεν τὴν ἐπομένην ἀξιοσημείωτον περιγραφὴν τῶν ἀγαθῶν, ὅσα ἤθελον δαψιλεῖσθαι εἰς τοὺς εὐσεβῶς αὐτὸ φυλάσσοντας:—

Ἐὰν ἀποστρέψῃς τὸν πόδα σου ἀπὸ τοῦ Σαββάτου, ἀπὸ τοῦ νὰ κάμνῃς τὰ θελήματά σου εἰς τὴν ἁγίαν μου ἡμέραν, καὶ ὀνομάζῃς τὸ Σάββατον τρυφῆν, ἁγίαν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, ἐντιμον, καὶ τιμᾶς αὐτό, μὴ ἀκολουθῶν τοὺς ἰδικούς σου δρόμους, μηδὲ εὐρίσκων εἰς αὐτὸ τὸ ἰδικόν σου θέλημα, μηδὲ λαλῶν τοὺς ἰδικούς σου λόγους, τότε θέλεις εὐφραίνεσθαι εἰς τὸν Κύριον· καὶ ἐγὼ

θέλω σὲ ἰπεύσειν ἐπάνω εἰς τοὺς ὑψηλοὺς τόπους τῆς γῆς, καὶ θρέψῃ με τὴν κληρονομίαν τοῦ πατρὸς σου Ἰακώβ· διότι τὸ στόμα τοῦ Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα.

Ἐὰν τοιαῦτα ἀγαθὰ ἐμελλον ν' ἀπολαύσωσιν οἱ τὸ Σάββατον φυλάσσοντες ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν οἰκονομίαν, δὲν ἐμποροῦμεν εὐλόγως νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θέλουσι ἀξιώθῃν ἐτι μεγαλητέρων οἱ εὐσεβῶς ἐνθυμούμενοι τὸ Χριστιανικὸν Σάββατον πρὸς τιμὴν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ὡς καιρὸν ἀγίας καταπαύσεως, ὡς ἡμέραν εὐσεβοῦς μελέτης, δημοσίου καὶ μερικῆς λατρείας, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὡς ἐποχὴν δωρηθεῖσαν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ προετοιμαζῆται διὰ καλύτερον κόσμον;

ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΔΙΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΩΝ.

Τῆς μεγάλης σοφίας καὶ προνοίας τοῦ Παντοκράτορος εἶναι ὅτι διέταξεν οὕτω τὰς διαθέσεις καὶ κλίσεις τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ διαφορὰς τέχνας νὰ μετέρχωνται, καὶ διαφορὰς ἡδονὰς νὰ ἐπιθυμῶσιν. Οἱ μὲν ἀγαπῶσι τὴν διὰ χειρὸς ἐργασίαν, οἱ δὲ τὴν νοητικὴν ἐνασχόλησιν· ὁ μὲν θέλει τὴν ξηρὰν, ὁ δὲ τὴν θάλασσαν· οὗτος οἰδεταί εἰς τὴν γεωπονίαν, ἐκεῖνος εἰς τὸ ἐμπόριον· ὁ μὲν γίνεται ἀρχιτέκτων, ὁ δὲ ῥάπτῃς· ὁ μὲν ἀλιεύς, ὁ δὲ ποιμὴν· καὶ εἰς τὰς ἐλευθερίους τέχνας, ὁ μὲν ἀκολουθεῖ τὴν δέσποιναν τῶν ἐπιστημῶν, τὴν θεολογίαν, ὁ δὲ τὴν νομικὴν, εἴτε πολιτικὴν, εἴτε ἀστυκὴν· ἄλλος δὲ τις καταγίνεται εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἀποκρύφων τῆς φύσεως, καὶ εἰς τὴν θεωρίαν καὶ πράξιν τῆς ἱατρικῆς· καὶ ἐκάστη τούτων ὑποδιαιρεῖται εἰς πολλὰ διάφορα εἶδη. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὰς ἡδονὰς· ὁ μὲν χαίρει ἀκολουθῶν τὸν ἱέρακα καὶ τὸν κυνηγετικὸν κύνα· ὁ δὲ ἀκροαζόμενος τὴν ἐναρμόνιον μουσικὴν· ὁ μὲν θεωρεῖ τὸν κήπον αὐτοῦ ὡς παράδεισον, καὶ ἀγάλλεται βλέπων θάλλοντας τοὺς ὠραίους ὑακίνθους του, ὁ δὲ εὐχαριστεῖται εἰς ἐκλεκτὴν βιβλιοθήκην· οὗτος ἀγαπᾷ τὸ ποτήριον, ἐκεῖνος τὸ τόξον, ἄλλος ἡδύναται ἐν ὑπομονῇ καλαμιδεύων. Διότι βέβαια, ἂν ἅπαντες μετῆρχοντο μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τέχνην, ἢ ἐδίδοτο εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν διασκέδασιν, ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον νὰ ζήσωσιν ὁ εἰς διὰ τοῦ ἄλλου· οὔτε ἤθελε χρησιμεύει ποσῶς τὸ ἐμπόριον, δι' οὗ ἢ ζῶη τοῦ ἀνθρώπου διατηρεῖται· καὶ προσέτι ὁ φθόνος ὁ ἐκ τῆς ἀναπορεύτου ἀντιζηλίας ἤθελεν ἐπιφέρειν ὀλέθρια δεινὰ. Τὴν φιλάνθρωπον δὲ ταύτην καὶ προνοητικὴν διανομήν τοῦ Παντοκράτορος ὀφείλει ἕκαστος ἡμῶν νὰ προσέχη μὴ καταχρᾶται, ἀλλὰ τὰς διαφορὰς ἡμῶν διαθέσεις καὶ δυνάμεις νὰ μεταχειριζώμεθα πρὸς ὄφελος τῆς κοινωνίας, καὶ προσέτι μῆτε νὰ ἐπεμβαίνωμεν ὁ εἰς εἰς τοῦ ἄλλου τὸ ἐπάγγελμα, μῆτε νὰ κλίνωμεν εἰς τὸ μέμφεσθαι ἀλλήλων τὰς διασκεδάσεις.

ΠΕΡΙ ΝΟΣΤΑΛΓΙΑΣ.

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ, εκ των λεξεων νοστος και αλγος, καλεϊται βαρειά τις και πολλακίς θανατηφόρος άθθενεια, εις ην υποπίπτουσι κάποτε οι καταδεδικασμένοι να διαμένωσι πολύν χρόνον η και διαπαντός έξω της πατρίδος αυτών. Τα πρώτα συμπτώματα του πάθους είναι βαθειά τις και άπρηγόρητος άθυμία. Ολον το ένασγολημα του νοός είναι να ενδιαιτρίβη εις άναμνήσεις της άπούσης πατρίδος. Ο άθθενής κρύπτει προσεκτικώς την αιτίαν του πάθους του, και καταφεύγων όσον δύναται εις την μοναξίαν, άναπολει μόνος την δυστυχίαν ουτου. Η δούνη αυτη του νοός επενεργει μετ' ου πολυ επί του σώματος. Ολον το νευρικόν σύστημα κλονείται, και δέχεται μετ' ευκολίας πᾶσαν νοσεράν εντύπωσιν· μεγάλη ισχνότης ακολουθει· και μετα βραχυ καιρου διαστήμα, αν δεν γένη τι προς άνακούφισιν του πάσχοντος, γενώνται ολέθρια νοσή, η καθίστανται θανατηφόροι αι ηδη υπάρχουσι. Ένίοτε ύπνος τις πυρετώδης χρησιμεύει μόνον εις το επιβαρύνειν το πάθος του νοσταλγούντος, μεταφέρων αυτον, εν καιρω τεταραχμένων όνειρων, εις τας σκηνάς της νεανικῆς και ευδαίμονος ηλικίας του· άλλοτε, βχθός λήθαργος νικᾷ και καταπιέζει πᾶσαν ενεργειαν του σώματος και δύναμιν του νοός.

Εσφαλμένως ερρέθη, ότι μόνον οι όρεινούς τόπους κατοικοῦντες υποκεινται εις την νόσον ταύτην. Ορθότερον ημποροῦσε τις να ονομάση προδιαθετιμένους εις αυτην τους διάγοντας τον βίον εν τῷ μέσω της άπλοικῆς φύσεως. Λόγου χάριν, οι Έλβετοι, οι χωρικοί της Φλανδρίας, οι κάτοικοι των Ηυρηναίων, και οι της εν Γαλλία Κάτω Βρετανίας, ευρέθησαν κατ' έξοχην νοσταλγικοί· πολλακίς δὲ παρετηρήθη το νόσημα και μεταξυ σωμάτων στρατιωτών εις ξένας χώρας υπηρετούντων. Αλλά και η παρατήρησις αυτη δεν είναι ακριβῆς όρθη, καθότι πολλακίς ενστάλησαν εις τον Γαλλικόν στρατόν νεοσυλλεκτοι εκ πόλεων· και το περιεργότερον, θυλακοκλέπτης Άγγλος εκ Λονδίνου υπέπεσεν εις το πάθος τουτο, ενῶ επλεεν εις τον τόπον της καταδικῆς του.

Αι περιστάσεις, καθ' οι εν γενει φανεροῦται η νόσος αυτη, είναι αξια σημειώσεως. Πολλοι Έλβετοι εις την Γαλλικην υπηρεσίαν, ακούοντες εγγυρίον τινα ποιμενικόν σκοπόν, ανεμινμήσκοντο τας προσφιλείς σκηνάς της πατρίδος των, εκυριεύοντο από νοσταλγίαν, και ελειποτάκοντο. Το δε νόσημα επί τοσοῦτον εξηπλώθη, ώστε θάνατος εψηφίσθη κατά του όστις ηθελε παιζειν εις το μέλλον τον σκοπόν τουτο. Τα εις την άλλοδαπην υπηρετούντα Σκωτικα συντάγματα πᾶσχον ενίοτε κατά τον αυτον τρόπον, όταν ακούωσι τους ήχους των συνήθων παρ' αυτάς ασκῶν. Γάλλοι τις, ερευνήσας κατά βάθος την υποθεσιν ταύτην, παρατήρησεν ότι οι χωρικοί, οι φερόμενοι εις τον στρατόν από το μέσον της δραστηρίου γεωπονίας των, ησαν τα μέγιστα υποκαίμενοι εις την νοσταλγίαν, ενόσω άφύοντο άδρακεις· απ' εναντίας, οι εκ των πόλεων νέοι, όσον χρόνον έμενον εις το αυτο κλίμα, και άπηλάουν τας ήδινάς του στρατοπέδου, δεν έπασχον ποσῶ· αλλ' οι δευτεροι ουτοι, σταλθέντες εις το στρατεύμα του Βορβᾶ, και υποβληθέντες εις βαρεις άσυνειθίστους κόπους, κατήντων πολλακίς νοσταλγικοί, ενῶ, εις τας αυτάς περιστάσεις, οι χωρικοί υπέκειντο πολυ ολιγώτερον εις τας προσβολάς του πάθους. Σπανίως μεν παρετηρήθη εις στρατεύματα, ατινα προοδεύουσι νικῶντα, αλλ' ευθύς άφου ηττα συμβῆ, και παύση η ζωηρότης των εργασιών, πάμπολλοι νοσταλγούσιν. Απαντες οι θαλασσοπόροι εγνωρίσαν την των ναυτων μεγάλην διαθεσιν εις την νοσταλγίαν και άλλας νόσους κατά το διάστημα πολυχρονίων η άτυχῶν πλώων· και κατά συνέπειαν ο Κοκκ, ο Άνσον, ο Βουγαϊνβίλλης, και άλλοι χάριν

άνακαλύψων τους ωκεανούς περιπλεύσαντες, ελάμβανον πάντοτε μεγίστην φροντίδα να προβλέπωσι άσγολίαν και διασκέδασιν εις τα πληρώματά των. Πολλοι Άγγλοι ναῦται επιπτον θυματα της νόσου ταύτης κατά το διάστημα των Γαλλικῶν πολέμων, διότι, επιστρέφοντες από μακροχρονίον πλωῦν, και ηδη περιχαρείς επί τη προσδοκίᾳ ότι έμελλον να επισκεφθῶσι πάλιν την οίκίαν και τους φίλους των, υπεβάλλοντο εις τον αυστηρόν νόμον της ναυτολογίας, και τοιουτοτρόπως έμποδίζοντο να χρωσι τας γλυκαίς ελπίδας των. Ο ταλαίπωρος Άφρικανός δοῦλος, ως φυσικῶ τῷ λόγω ηδύνατό τις να συμπεράνη, άναστενάζων διά την πάτριον αυτου γῆν, αφ' ης τόσον σκληρῶς απεσπάσθη, γίνεται πολλακίς θυμα της νοσταλγίας, και υπό την επιβρόχην αυτης πράττει αυτοχειρίαν, με την δεισιδαίμονα πεποίθησιν ότι, απαλλασσόμενος τοιουτοτρόπως των μόχθων της δουλείας, θέλει λάβει δύναμιν να επισκεφθῆ τον πατρῶον οίκον· άλλοτε δε προς το αυτο τέλος τρώγουσι γῶμα, εξ ου γενώνται πολλαί δειναι και θανατηφόροι άσθενείαι.

Ολον το διάστημα των Γαλλικῶν πολέμων ητον εποχή χρόνου γονιμωτάτη της νοσταλγίας· καθότι όχι μόνον οι μεταναστεύσαντες έπασχον συχνάκις απ' αυτην, αλλά και πολλοι των όσοι από τα ειρηνικά των επιτηδεύματα εστάλησαν εις επιπόνους μακρυνάς εκστρατείας απέθανον νοσταλγήσαντες. Η νόσος τῶντι πολυλάκις εμάστισεν επιδημικῶς τους νεοσυλλεκτους του Γαλλικου στρατου, η κατέστησεν υπέρ το σύνηθες θανατηφόρος άλλας επικρατούσας άθθενείας. Τουτο συνέβη εις τον στρατόν της Αιγύπτου μετα την εν Άκρη μάχην, και μεγίστη φθορά παρομοίως εκ του αυτου αιτίου επέπεσεν εις την κατά της Πολονίας εκστρατείαν.

Η νοσταλγία συμβαίνει πολυ σπανιότερον εις τας γυναίκας παρ' εις τους άνδρας, καθότι αυται είναι πολυ ολιγώτερον εκθεταίμεναι εις τας αιτίας. Τα εν Παρισίους νοσοκομεία, μ' όλον τουτο, περιέχουσι πολλας θεραπεύσας νοσταλγίας, αιτινες αφῆκαν τας επαρχίας της γεννήσεως των χάριν ένασγολήσεως εις την μητρόπολιν. Οι νέοι υποκεινται εις την νόσον μάλλον των προδεθηκότων, αλλά και ουτοι δεν είναι εξ ολοκλήρου άπληλαγμένοι διηγούνται μάλιστα, ότι θρηναίος τις, συνοδεύσας την εις Πολονίαν εκστρατείαν μετά εικοσαετή άναπαυσιν εν τη πατρίδι του, ενσταλγησε τόσον δεινῶς, ώστε ηναγκάσθη να επανέλθη εις την Γαλλίαν· μόλις δ' εβθασεν εις τα σύνορά της, και η υγεία του εντελῶς αποκατέστη.

Επί της νόσου ταύτης τα ιατρικά έχουνι μικράν η ουδεμίαν ισχύν· αν δε τις μεταχειρισθῆ αυτα πολυ, και βλάπτουσιν. Ο ιατρός επιστηρίζεται σχεδόν εξ ολοκλήρου εις ηθικην περιποίησιν. Αλλά, πριν μεταχειρισθῆ ταύτην, πρέπει να γνωρίση το πάθος· πράγμα όχι πάντοτε ευκατόρθωτον, επειδή ο πάσχων γενικῶς φυλάττει πεισματωδῆ εχεμυθίαν ως προς την άρχην της άθρωστίας του· και πολλακίς μόνον δι' ικανῆς επιδοκίότητος, η διά τινος εκφωνήσεως του πάσχοντος εν διαστήματι των όνειρων του, μακθάνει εις την αλήθειαν. Λόγοι προς αυτον ουδέν ισχύουσιν, εκτός αν ο λέγων δείξη εις τον θελιμιμένον τρόπον επιστροφῆς εις την πατρίδα του. Αν δυνηθῆ να πράξη τουτο, το αποτέλεσμα είναι θαυμασιώτατον· άνθρωποι, κατά το φαινόμενον σχεδόν αποθνήσκοντες, ταχέως ανθρῶνουνται και ευθυμούσιν. Οσον μεμακρυσμένη και αν ηθελεν είσθαι η πλήρωσις της υποσχέσεως, η εγγεομένη υπ' αυτης ελπίς επιφέρει μετ' ολίγον την ίασιν.

Ένίοτε στρατιῶται λαθόντες αδειαν να επιστρέψωσιν εις την πατρίδα, ευρέθηκαν εν αυτη ολιγωτέραν ευδαιμονίαν παρ' όσην η φαντασία παρίστανε, και κατά συνέπειαν επανήλθον ευχαριστη-

μένοι εις τον στρατόν. Ιατρός Άγγλος αναφέρει περί τινος Ουαλλου στρατιώτου, ότι, καταντήσας εις δεινοτάτην άθυμίαν εκ της νοσταλγίας, ιατρεύθη σχεδόν ευθύς· ότι ελαθεν υπόσχεσιν προσακέρους απολύσεως. Ο Βαρόνος Πέρκιος διηγείται, ότι εις την πολιορκίαν του Μογουντιακού [Μαίνζ] πολλοι Κάτω Βρετανοι υπέκυψαν εις την νόσον ταύτην· εθεράπευσε δε σχεδόν άπαντας, ειδοποιήσας αυτους ότι ελαθεν αδειαν παρὰ του έθροῦ να περάσωσι τας γραμμάς οι άσθενεις, μετ' ων και αυτοι έμελλον να συναριθμηθῶσιν. Ο Ζιμμερμάν αναφέρει περί τινος νέου, σπουδάζοντος εν Γοττιγγη, ότι απελπισθείς διά την εκ του οίκου άπουσίαν του κατήντησεν υπογονδριακός, και δεν ετόλμα να σαλεύση εκ φόβου μη σπάση αίματηφόρον τι άγγειον. Αλλά μόλις ακούσας την χροσοίαν άγγελίαν ότι ηδύνατο να επιστρέψη οικιαδε, ανηγήρθη, και διετέρεξεν όλην την πόλιν διά ν' αποχαιρετήση τους φίλους του. Εν βραχυλογία, εάν τις δεν δύναται να προτείνη την ελπίδα της επιστροφῆς, πᾶν θεραπευτικόν μέσον θέλει αποτύχειν· ενῶ, όπόταν δοθῆ τοιαυτη υπόσχεσις, και μεμακρυσμένη αν ηθελεν είσθαι η πλήρωσις της, είναι τῶντι αξιολαύμαστον πόσον ταχέως προοδεύει η ανάρρωσις και εις τους πλέον άπληκτισμένους. Η ευμένεια και η περιποίησις συντείνουσιν τα μέγιστα εις το κωλύειν την επιστροφήν της νόσου. Οι χειροῦργοι του στρατου, παρητρηει ο Βαρόνος Πέρκιος, όφειλουν να διάχωσιν ως πατέρες προς τους νεοσυλλεκτους· φέρει δε και παραδείγματα εις αποδείξιν του ότι ευμενεις πράξεις εγγαίως γενόμεναι εμποδίσαν την γέννησιν η εξαπλώσιν της νόσου. Πάντοτε κυριεύει μάλλον τα συντάγματα εκείνα, όσον οι αξιωματικοι είναι ταχέως και αυστηροί, και τους υπηρέτας οτινες έχουνι τους τυραννικωτέρους δεσποτάς.

Επειδή στρατιῶται, πάσχοντες από νοσταλγίαν, ελαβον πολλακίς αδειαν να επιστρέψωσιν εις την πατρίδα, άλλοι επροσπάθησαν, την νόσον υποκρινόμενοι, να επιτύχωσι την αυτην αδειαν. Τουτο όμως ευκόλως δεν κατορθούται, διότι ο έμπειρος χειροῦργος ταχέως εξελέγχει τον υποκρινόμενον. Εις την αληθῆ νοσταλγίαν υπάρχει βαθειά σκυθρωπότης του προσώπου, ιδιαιτέρα τις όχρότης, και εις τους όφθαλμούς αμίμητος έκφρασις ενδομύχου θλίψεως. Προς δε τουτοις, ο υποκρινόμενος, περίφοβος μη δεν εννοήση την επιθυμίαν αυτου ο ιατρός, συνεχῶς και ακαίρως αναφέρει την εκ της πατρίδος άπουσίαν ως αίτιον του πάθους του· ενῶ ο αληθῶς πᾶσχων μετά πολλαῖς προσοχῆς και μάλιστα ισχυρογνωμοσύνης αποφεύγει πάντα λόγον περί τουτου.

Η ΕΡΓΑΣΙΑ δεν παρῶγει άλλως ποις τα ποθυόμενα αποτελέσματα αυτης, ειμη μόνον διά συνδρομῆς μετα των νόμων της φύσεως. Πᾶν ότι πράγεται δι' ανάλωσιν προμηθεύεται υπό της εργασις συμπαρτούσης μετα των νόμων της φύσεως. Η ενεργεια του ανθρωπου ευρέθη ότι καταντά εις απλοῦστατα στοιχεία. Ουδέν άλλο δύναται να πράξη ειμη να παραγάη κίνησιν. Δύναται να κινή πράγματα προς άλληλα, και δύναται να διαχωρίση αυτα απ' άλληλων· όλα δε τα λοιπα εκτελοῦσιν αι της υλης ιδιότητες. Κινει πεπυρακτωμένον σίδηρον εις σωρῶν πυρίτιδος, και εκρηξις ακολουθει. Κινει τον σπόρον προς την γῆν, και η βλάστησις αρχίζει. Χωρίζει το φυτόν από την γῆν, και η βλάστησις παύει. Διατι δε, η τίνι τρόπω γίνονται ταυτα, άγνωσι. Έμαθε μόνον εκ πείρας, ότι, αν πράξη την δειναι και την δειναι κίνησιν, το δειναι και το δειναι αποτέλεσμα θέλει προκύψει. Ακριβῶς εῖπειν, η υλη αυτη επιφέρει τα αποτελέσματα. Πᾶν ότι οι ανθρωποι δύναται να πράττωσιν είναι να θέτωσι τα αντικείμενα της φύσεως εις ιδιαιτέραν τινά θέσιν.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑΝ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ. (Συνέχεια από Σελ. 190 Τόμ. Έκτου.)

Η φυλή των Γηλων. Έθιμα αυτων. Αδράνεια του χαρακτήρος των. Ο τόπος εν ὃ οικοῦσιν. Έλληνις ὁδῶν. Συστηματικῆ εναντιότης της κεντρικῆς κυβερνήσεως εις την κατασκευῆν των. Ξενοι χωρικοί άλλοθεν ερχόμενοι εις βοήθειαν των αυτοθῶνων. Δυσκολία εις οι υποκείται ο ὁδοπόρος δια να ευρη κατάλυμα εις τας ὄθας της Κασπίας. Πάνησις εις τα δάση. Κίνδυνος από μέρος των Ταλισσῶν. Αφίξις ἡμῶν εις την κομποπολιν Λισσάρ. Έκπληξις παραδόξος των κατοίκων, ιδόντων κατά πρώτην φοράν Ευρωπαίον. Άσκη περιέρχων αυτων. Ο προεστώς. Ανέκδοτα περί του βασιλέως της Περσίας Αγα Μαχομετ-Χάν Ευνούχου. Προλήψεις δεισιδαιμονικαι των κατοίκων. Η πόλις Ένζελιον. Ο λιμην αυτης. Εμπορίον με την Ρωσίαν. Έξαγωγήματα και εισαγωγήματα προϊόντα. Εμπορικά πλοία εις την Κασπίαν κατασκευη και ναύαγια αυτων. Η Κασπια θαλάσσα άνηκει πραγματικῶς άπασα εις την Ρωσίαν. Ατμόπλοια. Μάστιγες του Ένζελίου κατά το θέρος.

ΜΕΤΑ τους Κούρδους και Ταλισσους έπονται οι αυτοθῶνες Γηλαι, των ὁποίων το γένος είναι ὡσαύτως πάντη διάφορον πασῶν των εν τη αυτη χώρα συγκατοικουσῶν φυλῶν. Ουτοι σχηματίζουσι λαόν ησυχον μεν και πρῶον, αλλά στερημένον πάσης ἀρετης και ενεργείας, όκηρῶν εκ φύσεως, άνακιν και χαλαρόν εξ ιδιουσυχρασίας, δολιον και ψεύστην εκ χαρακτήρος, φανατικόν και δεισιδαίμονα εξ επιβροῆς ισχυροῦ αλλ' άμαθους κλήρου. Ολόκληρος η κάτω χώρα κατοικείται υπό των αθλιων τούτων ανθρωπων, οτινες δεν μεταναστεύουσι ποτε προς άποφυγην των ενδημικῶν του θερους ασθενειῶν, μη ακολουθούντες κατά τουτο των Ταλισσῶν και Κούρδων το παράδειγμα, αλλά διακινεῦσιν ευχεροστούμενοι μάλιστα εν τῷ μέσω των δασῶν και λιμνῶν των, και υποφέροντες καλήτερον παρὰ τους άποίκους και άλλοδαπεις τας κυσώδεις και σαπρᾶς αναθυμιάσεις και τ' αποτελέσματα των φθαρτικῶν του αέρος ἑλδῶν. Μ' όλον τουτο, η ικετριώδης και πηλιονῆ ὄψις του Γηλου, η φυσικῆ σχεδόν ισχνότης του, η άκρα εκείνη χυλίνουσι των φυσικῶν και ηθικῶν του δυνάμεων, αποδεικνύουσιν άρκυντως ότι ουδ' αυτός, αν και ιθαγενής, δεν απαλλάσσεται της ακοηθούς επιβροῆς του διαλυτικου τουτου κλίματος. Η εις τα δάση διηνεκῆς διαμονή του είναι άλλως τε δι' αυτον αναπόφευκτος· καθότι η εποχή των γεωργικῶν εργασιῶν του είναι το θέρος, καθ' ην ὡραν σπείρει και ὀρέπει το ὄρυζιον, και ανατρεφει τους μεταξοσκώληκάς του. Ο τόπος, τον ὅποιον κατέχει, είναι βέβαια δεκτικῶς βελτιώσεως και καλλιεργείας εκτενεστερας και ποικιλωτέρας· αλλὰ περί τουτου δεν φροντίζει ποσῶς, μη αισθανόμενος εν εαυτῷ ικανόν θάρρος, μήτε την αναγκαίαν επιμονήν, δια να επιχειρισθῆ έργον λογιζόμενον πολυ ανώτερον των δυνάμεων του· και ουτως εγχεριστέται με το παρόν χωρὶς να σκέπτηται μηδὲν περί κρείττους μελλοντος, κατά την γενικην των Περσῶν συνήθειαν.

Κατακόπτοντες δένδρα, αποξηραίνοντες λίμνας και ἑλη, ανοίγοντες διατοῦς και διαφωγας δια την έκρηκν των στασιμῶν και σεσηπότων ὑδάτων, ηδύνατο να καταστήσωσιν οι Γηλαι υγιεινόν και ευφορότερον τον τόπον· αλλ' εκτός της φυσικῆς αυτων αδρανείας, αγαπῶσιν ιδιαιτέρως και τους βαλτους των, οτινες είναι δι' αυτους πηγῆ πλούτου και ευπορίας. Αφανισθέντων αυτων, ο Γηλις θέλει στερείσθαι πλέον του ὄρυζιου, το ὅποιον είναι η πρωτίστη του τόπου ανακωτικῆ υλη, χρησιμεύουσα ενταῦθα ως εις τας Ἰνδίας αντι άριου, τον ὅποιον οι Γηλαι δι' άλλοκώτουτινος προλήθεως αποσκοουκίζουσιν από την τράπεζαν των, πολίται

καὶ χωρικοί, καθὼ γόνιμον παροῦστος! Ἡ ἐξόντωσις τῶν ὀρυζάνων, ὡς τινες συνεβούλευσαν τὴν κυβέρνησιν, ἤθελεν ἐπιφέρει μὲν τὴν ἐξάπλωσιν τῶν φυταλίων τῆς συκαμινέας, καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν αὐξήσιν τῆς χρονικῆς τοῦ μεταξίου συγκομιδῆς (ὅπερ ἤθελεν εἶσθαι ἴσως λυσιτελέστερον διὰ τὰς ἐπαρχίας ταύτας), ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἤθελε καταστήσειν αὐτὰς ὑποτελεῖς τοῦ Ῥωσικοῦ Ἰαλισίου, καὶ τοῦ λιμένος τῆς Αἰαγγεράνης, ὅπου οἱ Γῆλαι πρέπει τότε νὰ προστρέχωσι πρὸς σιτισμόν των. Ἡ δὲ Περσικὴ κυβέρνησις, ὑποκτος καθ' ὑπερβολὴν οὕσα, καὶ φοβουμένη τὰς συχνοτέρως τῶν ὑπηρεσίων τῆς συγκοινωνίας μετὰ τὴν Ῥωσσίαν, ἤθελεν ἐναντιωθῆ βεβαίως, καθὼς ἠναντιώθη καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας γενομένας ἀποπειράς βελτιώσεων. Διάφοροι διοικηταὶ τοῦ Γηλανίου ἐπαυδουθήσαν ἢ ἀπεβλήθησαν, διότι ἐσυγχώρησαν εἰς τινὰς ἰδιώτας ν' ἀνοίξωσιν ὁδὸν τινα ἀναγκαίαν, καὶ διότι εἰς ἐξ αὐτῶν τῶν διοικητῶν, ἀπὸ αἰσθημα κοινωφελείας φερόμενος, ἐδοκίμασε νὰ καταστήσῃ τὸν ποταμὸν τοῦ Ῥεστίου πλώϊμον. Πολιτικὰ παράδοξα αἰτία ἀποτρέπουσι τὴν ἀβέλτερον ταύτην κυβέρνησιν τοῦ νὰ φροντίξῃ ὑπὲρ τῶν εὐκολῶν καὶ τῆς ταχύτητος τῶν συγκοινωνιῶν τοῦ τόπου. Πάντοτε δ' ἐφάνη ἐναντία πάσης κατασκευῆς ἢ ὀμαλισμοῦ ὁρόμων, καὶ ποτὲ δὲν ἐπεσκευάσεν, οὐδ' ἀφῆκε νὰ ἐπισκευασθῇ δι' ἐξόδων τῶν πολιτῶν κάμμία ἐκ τῶν γεφυρῶν, ἢ κἀνὲν τῶν τοσούτων ὀφελίμων δημοσίων κτιρίων, μετὰ τὰ ὅποια ὁ μέγας Ἀββάς ἐπέκτασε τὴν Περσίαν, κατηρξαμένη δὲ σήμερον ἢ κατηρειπωμένα. Ἡ ἀφροσύνη αὕτη τῆς Περσικῆς πολιτικῆς φάνεται τρανωτέρως, καθ' ὅσον ἀφορᾷ μάλιστα τὰς γειτονεύουσας τὴν Ῥωσσίαν χώρας· διότι, κατὰ τὸ φρόνημα τῶν Περσῶν, ἢ ἀναστόμωσις ὁδῶν, ἢ κατασκευὴ γεφυρῶν, ἢ διάτρησις ἀτραπῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα δημιουργήματα, δὲν χρησιμεύουσι πρὸς εἰς τὸ νὰ προκαλῶσι τὰς ἐισβολὰς τῶν ὁμόρων λαῶν, καὶ νὰ καθυποβάλλωσι τὸν τόπον εἰς εὐκολωτέραν καὶ ταχύτεραν κατάκτησιν· ὥστανε, σκεπτόμενοι τοσοῦτον ἠλιθίως, νὰ ἐλθισμῶνησαν ἤδη τὰς ἐπικειλημένας τῶν Ῥώσων ἐφόδους καὶ τὴν ὑστερωτέραν ἐξαίρετος, τὴν πρὸ 15 ἐτῶν ἐκτελεσθεῖσαν, ὅτε, καθυποτάξαντες ὅλην τὴν Ἀτροπατηνὴν, προώδευσαν καὶ εἰς τὸ ἐνδοξότερον, καὶ ἤθελεν ἀναμφιβόλως ἐξυκολουθῆσαι τὴν θριαμβευτικὴν των πορείαν καθ' ὅλην τὴν Ἰράνιον, μετὰ ὅλην τὴν ἑλλησπίν ἢ τὴν ἄθλιαν τῶν ὁδῶν κατάστασιν, ἐὰν ἢ ἐν Τουρκομανζαὶ συνθήκη δὲν ἐκλείετο ἐν καιρῷ πρὸς σιτηρίαν τῆς Περσίας.

Ἡ νωθρότης καὶ ἀπραξιατικὸς ἀκνηρία τῶν Γηλῶν κατήνησαν εἰς ὅλην τὴν Περσίαν παροιμιώδεις· διότι ὅχι μόνον δὲν φροντίζουσιν οὐδὲ καταγίνονται εἰς τὴν ἐπαύξεισιν τῶν κτημάτων των, καλλιεργούντες τὰς χέρσους γαίας, ἀλλὰ καὶ μεταχειρίζονται ἀλλοδαπεῖς ἐργάτας διὰ νὰ σκαπτοσιν ἂς ἔχουσι πατρογονικὰς κληρονομιάς. Οἱ ἐργάται οὗτοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἀδερμιτζάνην, ὑπερσίαν ἐνθάδε ζητούντες, ἐνασχολούμενοι εἰς διαφόρους ἐργασίας εἴτε εἰς τοὺς ἀγρούς, εἴτε εἰς τὰς πόλεις καὶ χωριά, καὶ μισθοδοτούμενοι μετρίως. Ὁ μέγας νομὸς τῆς Ἀτροπατηνῆς, Χαλχάλ ὀνομαζόμενος, χορηγεῖ κατ' ἔτος εἰς τὸν ἀλλόκοτον τοῦτον τόπον περὶ τὰς 50,000 ἀνθρώπων, διαφόρους βιομηχανίας ἐργαζομένων, καὶ ἀνευ τῆς ἐπικουρίας τῶν ὀποιῶν οἱ ἐγγήριοι ἀδυνατοῦν νὰ ζήσωσι. Τὸ μεταξίον αὐτὸ, τὸ πολῦτιμον καὶ λαμπρὸν τοῦτο προῖον, πηγὴ πλούτου καὶ πολυτελείας διὰ τὴν χώραν, ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τοὺς ξένους τούτους, ὅτινες ἐμψυτεύουσι τὰς συκαμινέας καὶ καλλιεργοῦσι τὴν γῆν· ἐνθὶ οἱ ἐντόπιοι ἐνασχολοῦνται μοναδικῶς εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῆς κίμπης καὶ εἰς τὴν κλώσιν τοῦ μεταξίου. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ μόνιμοι καὶ νομάδες κάτοικοι τοῦ Γηλανίου.

Ὁ παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Κασπίας ὁδοιπόρων ξένος εἶναι βιασμέ-

νος πάντοτε τὸ ἐσπέρως νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ δάση, αἰτῶν κατὰ λυμα παρὰ τοῖς χωρικοῖς, τῶν ὀποιῶν ἐξιστορήσαμεν ἤδη τὴν ἀξένιαν. Εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν εὐρέθημεν καὶ ἡμεῖς. Αἱ καθήμερινα αὐταὶ παραδρομαί, ἐκτὸς τοῦ ὅτι μᾶς ἀπεμάκρυνον παντάπασιν τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἦσαν προσέτι καὶ ἄκρως κοπιαστικαί, πολλὰκις δὲ καὶ ἐπικίνδυναι. Μὴ γνωρίζοντας τὴν τοποθεσίαν τῶν ἀναμέσον τῶν δασῶν διεσκορπισμένων καλυβῶν, περιεπλανώμεθα πολλὴν ὥραν, διαβαίνοντες ἐναλλάξ καὶ ἔλη, καὶ βόθρους, καὶ βάτους, καὶ γαίης ἡμικαλλιεργημένας ἢ προπαρεσκευασμένας διὰ σπορὰν ὀρυζίου, ἐνθα τὰ ζῶα μᾶς βυθίζομενα μέχρι τραχύλου ἐξήρχοντο μετὰ μεγάλου κόπου.

Μίαν ἐσπέραν, ἐγκαταλείψαντες κατὰ τὸ σύνθημα τὸ παραθαλάσσιον, εἰσῆλθόμεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ δάσους, διὰ νὰ εὐρωμεν στέγην τινὰ πρὸς διανυκτέρεσιν. Ὁ συνοδεύων ἡμᾶς ὁδηγὸς εἶχε φανῆν ἐναντίας γνώμης, καὶ παρίστανεν ἐνθέρμως ἐπιπικονοῦν τὴν ἀπόπειραν, καὶ ὅχι παντὸς κινδύνου ἀπηλλαγμένην. Μᾶς συνεβούλευεν ὄθεν νὰ μείνωμεν ἐκεῖνο τὸ ἐσπέρας ὑπαίθριον, χαμμενοῦντες ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς γαλερῆς καὶ ἀκυμάντου θαλάσσης, κ' ἔχοντες σκέπην τοὺς πυκνοὺς κλάδους τῶν κοσμουσῶν αὐτὰς ἀκακιδῶν, μεσπιλῶν, καὶ ἀγριοροῶν. Πρὸς κατάπεισιν μᾶς ἐδιηγείτο τὸν ἄγριον χαρκατῆρα καὶ τὴν ἀπῆνειαν τῶν κατοίκων τῶν μερῶν ἐκείνων, πρὸς τοῦ Βαλῶ-Χάν δεσποζομένου. Ἡμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ προκατελημμένοι ἤδη κατὰ τῶν Ταλισσῶν τοῦ νομοῦ τούτου, προκικούσαντες κλοπὰς, βίπτισματτα, καὶ ἄλλας βικιοπραγίας, κατ' ἀσθενῶν καὶ μεμονωμένων ὁδοιπόρων γενομένας· ἀλλ' ὅλα ταῦτα καὶ αἱ συμβουλαὶ τοῦ ὁδηγοῦ δὲν ἔχουσιν ν' ἀποσεισῶσι διόλου τὴν ἀπόφασιν μᾶς νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὰ ἐνδον, μὴ θελήσαντες νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς τὴν ἀκραν τῆς ἀτιμοσφαίρας νυκτερινῆν ὑγρασίαν, καὶ εἰς τὰς συμβαινούσας περὶ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ φθινοπώρου αἰφνιδίους βραδυαῖας βροχάς. Ἐνθ' λοιπὸν ἀποπλανηθέντες περιεφερόμεθα ἀναμέσον τῶν δένδρων καὶ ὀρυζάνων, ζητοῦντες ἕλην ἀτραπὸν διὰ νὰ ὁδηγηθῶμεν εἰς κατωκτιμένον τι μέρος, ἔδυν ὁ ἥλιος. Ἡδὴ εὐρισκόμεθα περὶ λύχων ἀφὰς, ἀμυχανοῦντες, καὶ μὴ γνωρίζοντες ἐὰν ἔπρεπε νὰ προχωρήσωμεν περισσότερον, ἢ μᾶλλον νὰ ὀπισθοδρομήσωμεν, διὰ νὰ ἐλθῶμεν εἰς τὸν αἰγιαλόν· ἀλλὰ καὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὰ ὀπίσω, ὑπετρέχοντες ἐπίσης κίνδυνον νὰ μὴ ἀνεύρωμεν τὸν ὁρόμον, καὶ νὰ ἐμπέσωμεν εἰς κἀνένα βόθρον. Αἰφνης ὁμοῦ ἀκούομεν πλησίον ἡμῶν συριγμῶν, καὶ ἀμέσως φωνὴν ὀξυτάτην ἀνθρώπινον. Διευθυνθέντες κατ' ἐνεῖνο τὸ μέρος, ἀπαντῶμεν Ἰαλισσὸν ζευγηλάτην ὑπάγοντα εἰς τὰ ἴδια. Ἡ ὥρα τῆς νυκτὸς, ὁ τόπος, ὅπου μᾶς ἔβλεπε περιφερομένους, καὶ ἡ ἀνησυχία ἡμῶν, καθὼς ἀκόμη καὶ ἡ ἐνδυμασία μᾶς, ἐξέστησαν αὐτόν. Ἀκολουθοῦντες τὰ βήματα τοῦ ἀφίχθημεν ὄμοι καὶ ἀβλαβεῖς εἰς Αἰσσάρ, χωρίον εἰς στενήν καὶ σκοταίαν φάραγγα τοποθετημένον ἐπὶ τῶν ὄχθων χεῖμαρβόδου ποταμοῦ, τὸ ὀποιον, μόνον ὄντες, καὶ χωρὶς τοπικοῦ ὁδηγοῦ, οὐδὲ τὴν ἡμέραν δὲν ἠθέλομεν ποτὲ δυνηθῆν ν' ἀνακλύψωμεν.

Ἡ ἔλευσις Φράγου εἰς Αἰσσάρ ἐστάθη ἀληθὲς καὶ αξιοσημείωτον συμβεβηκὸς διὰ τὸν τόπον, οὐδόλωκ συνειθισμένον εἰς ὄντα τοσοῦτον σπάνια καὶ ἀλλοκότως ἐνδοξομένη, ὅσον οἱ Εὐρωπαῖοι. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἔτρεχον πανταχόθεν διὰ νὰ μᾶς παρατηρῶσι· τὸ ὑποκείμενόν μου ἦτο κατ' ἐξοχὴν ἐκτεθειμένον εἰς τὴν ἀκρίεστον αὐτῶν περιεργεῖαν. Ὁ πῖλος, τὰ στενὰ φερέματα, τὰ ἔπλα καὶ αἱ ὀπλοθήκαι, τὰ πάντα εἰλκυον μεγάλως τὴν προσοχὴν τῶν περικυκλωσάντων με. Ὁ κοίτων μου ἐπλήσθη ἐν ἀκαρεῖ ἀπὸ στίφος ἀκνηρῶν περιεργῶν, τῶν ὀποιῶν ἢ πολυπραγμοσύνη εἶχε φθάσει εἰς βαθμὸν τοσοῦτον, ὥστε καὶ χωρὶς

τῆς ἀδείας μου ἐτόλμων νὰ ψηλαφῶσι καὶ νὰ χειρομκλάσσωσι πᾶν ὅτι με ἀνῆκεν, ὡς ἀντικείμενα παραδόξα καὶ εἰς αὐτοὺς ὄλωκ διόλου νεοφανῆ. Ἡ ἐκπληξὶς καὶ ἡ παιδαριώδης σχεδὸν εὐχαρστησις, τὴν ὀποιαν θεωροῦντες αὐτὰ ἐδεικνύον, ἦσαν ὅπως οὐδὲν διεκκεδοστικαὶ εἰς ἐμέ· ἀλλ' ἡ συγκατάθεσίς μου, ἐνθαβρύνουσα, προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ με προβάλλωσι καὶ ἐρωτήσῃς με ὕφος ἀγροικον καὶ αὐθάδες. Ἡ σοβαρὰ σιωπὴ μου, δοῦσα εἰς αὐτοὺς νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἤμην δυσαρεστημένος, τοὺς ἀπεστόμωσε μὲν, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ τοὺς ἀπαυδήσῃ ποσῶς τῆς περιεργείας των. Καθίσαντες τότε ἀναιδῶς χαμαὶ ἐμπροσθέν μου, ἐκύτταζον κεχρητόως ἐμέ καὶ τὰ πράγματά μου, χωρὶς ὁμοῦ νὰ προφέρωσι κάμμιαν λέξιν. Δείξας εἰς αὐτοὺς τὴν θύραν, τοὺς εἶπον ὅτι ἐπεθύμου νὰ ἤμαι μόνος, καὶ νὰ με ἀπαλλάξωσι τῆς παρουσίας των. Ἀμέσως εἰσηκούσθη. Τὸ ἐντονον καὶ προστακτικὸν ὕφος εἶναι τὸ μόνον, τὸ ὀποιον ἀρμόζει εἰς τὸν Εὐρωπαῖον νὰ μεταχειρίζηται πρὸς τοὺς Ἀσιανούς, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν Περσικὸν λαόν, ὅστις εἶναι πρὸ πάντων ἀλαζῶν, οἰηματίας, καὶ ἀναιδῆς, ἅμα δὲ καὶ σκυλακώδης καὶ φαῦλος. Ἡ σοβαρότης καὶ τὸ ψυχρὸν τῆς οὐμιλίας ἀναστελλοῦσι τὰς ὀρμάς τῆς ῥυπαρᾶς ψυχῆς του, κρατοῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν του, καὶ ἐμποδίζουσαι τὸν μὲν τῆς ἀνωτέρας τάξεως νὰ μεταισιοπῆ εἰς ὑποβολιμαίας θεραπείας καὶ κολακείας ἀνδραποδώδεις καὶ ἀτόπους, βᾶσιν ἀείποτε ἐχούσας τὴν ἰδιότητιαν· τὸν δὲ κατωτέρας κλάσεως, νὰ ἐκβαίνῃ τῶν ὀρίων του, καθὼς συνειθίζει ὡς πρὸς τοὺς κυρίους του, ὁμοίαν ἔχοντας με αὐτὸν ἀνατροφήν, καὶ μὴ διαφέροντας παρὰ μόνον εἰς τὴν χρηματικὴν οὐσίαν.

Ὁ προεστὸς τοῦ χωρίου ἔλθων ἐν τοσοῦτῳ διὰ νὰ με εὐχηθῇ τὸ καλῶς ἔλθε, καὶ ἰδὼν τοιαύτην συνάθροισιν λαοῦ εἰς τὴν θύραν τοῦ οἰκίου μου, διεσκορπίσεν αὐτόν, ἐπαπειλῶν ἕκαστον ὀνομαστί.

Ὁ προῦχων οὗτος ἦτο γέρων περίπου ὀγδοηκοντοῦτης μετὰ τριῶν πολιτῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν Περσικὴν ἔξιν μετὰ τὰ νὰ νὰ βεβαμμένας. Τὸ μέσον τοῦτο τοῦ ὑποκρύπτειν τὴν ἀληθινὴν ἠλικίαν εἶναι ἀπατηλόν, μάλιστα διὰ τοὺς ἐστατογῆρους, ὡς τὸν καλὸν προῦχοντα, καθότι αἱ τρίχες, ἀναψυόμεναι ἐκ νέου, δεικνύουσι πάντοτε τὴν φυσικὴν των λευκότητα εἰς τὰς ρίζας. Ὁ σεβάσιμος οὗτος γέρων εἶχε χρηματίσει στρατιωτικῆς ἐπὶ τὸν περιβοήτου Μαχομέτ Χάν ἐνοῦχου, θεμελιωτῆς τῆς νῦν βασιλευσῆς τῶν Κεζάρων δυναστείας, καὶ συνεξεστράτευσε μετ' αὐτοῦ εἰς Γεωργίαν τὸ 1795 ἔτος, ἔτε δ' ἡγεμὸν Ἡράκλειος, ἀποτινάξας τὸν ζυγὸν τῆς Περσίας, ἐβλήθη ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς αυτοκρατορίας Αἰκατερίνης τῆς Ῥωσσίας. Ὁ Μαχομέτ Χάν, ἀποφασίσας νὰ ἀνακτῆται τοιαύτην λαμπρὰν καὶ ἐκτεταμένην χώραν, εἰσέβαλεν εἰς αὐτὴν ἐπὶ κεφαλῆς ἐξήκοντα χιλιάδων στρατοῦ. Προσκληθεὶς ὁ Βαλῆς Ἡράκλειος νὰ δράμῃ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ μονάρχου Πέρσου, καὶ νὰ δώσῃ τὸν συνθήκον φόρον, ἀπεκρίθη ὡς γενναῖοφρων πρίγκιψ ὅτι ἄλλον ἀνώτερον τὸν δὲν ἐγνώριζε παρὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν Αἰκατερίνην, εἰς τὴν ὀποιαν ὀρκισθεὶς ἔδωκε τὰ πιστά. Ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας προεχώρησε τότε πλησίον τῆς Τιφλίδος, ὅπου συνεκροτήθη μάχη μετὰ τῶν Περσικῶν καὶ Γεωργιανῶν στρατευμάτων. Ὁ προεστὸς τῆς Αἰσσάρ παρευρίσκητο ἐκεῖ, κ' ἐβεβαίωθε ὅτι ποτὲ στρατιώται δὲν ἐμαχάσαντο μετὰ τοιαύτην ἀνδρείαν, μ' ὅσον οἱ Γεωργιανοὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν· ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν Περσῶν ἦτο διπλάσιος, καὶ τὸ ἵππικόν των πολὺ περισσότερον καὶ καλῶς γεγυμνασμένον. Ῥωστικὰ στρατεύματα, τὰ ὀποῖα ἐπεριμένοντο πρὸς ἐπικουρίαν τῶν δυστυχῶν Γεωργιανῶν,

ἔμενον μόνον μακρόθεν θεατὰ ἀπαθέστατοι τῆς συμπλοκῆς, μολον- ὅτι, κατὰ τὰ, συνθήκας, ἢ Ῥωσσία ὑπερρεῦτο ἐν περιπτώσει πολέμου νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν ἡγεμόνα Ἡράκλειον ἐναντίον τῶν ἑλλοθῶν του. Ἀφειδὸς ὁ τάλας ἀσθήθητος, κατετροπώθη εἰς τὰ Καυκάσια ὄρη, ἀφοῦ εἶδε τὸν στρατόν του ἀνηλεῶς κατασφαγμένον παρὰ τῶν Κιζιλμπασίδων. Μετὰ τὴν αἱματηρὰν ταύτην μάχην ὁ εὐνοῦχος εἰσῆλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν Τιφλίδα, δίδων ὁ πρῶτος τὸ παράδειγμα τῆς σραγῆς καὶ τῆς βεβηλώσεως. Ἡ ἀπῆνεια καὶ ἡ ὀμότης τοῦ νικητοῦ, μὴ σεβασθέντος οὐδὲν, ἐγκωμιάσθησαν ἐμφατικῶς ὑπὸ τῶν ὀμοχρόνων ποιητῶν καὶ ἱστορικῶν Περσῶν. Τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῇ πόλει σφαγέντων Χριστιανῶν πάσης ἠλικίας καὶ γένους ἦτον ἀναριθμητόν· μόνον τὰ ὀραία κοράσια καὶ οἱ εὐειδεῖς νέοι διεσώζοντο διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν. Ὁ προῦχων μ' ἐδιηγείτο με θαυμασμῶν τὴν καλλονὴν τῶν αἰχμαλώτων τούτων, οἱ ὀποῖοι, ὑπὲρ τὰς 25 χιλιάδας, ἀπστερηθέντες καὶ πατριδῶν καὶ γονέων, καὶ ἀρνηθέντες διὰ βίας τὴν πατρίαν θρησκείαν, ἐπωλήθησαν, ἢ ἔμειναν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀσελγῶν ἀρπάγων πρὸς καλλωπισμὸν καὶ καύχημα τῶν χαρμελῶν των. Πολλὰ ἐκ τῶν τότε φερθέντων εἰς Περσίαν μερικῶν ὑπαρχουσιν ἔτι σήμερον εἰς γηραλέας ἠλικίας, τὰς ὕψηλοτέρας πολιτικῆς θέσεις κατέχοντες· τοιοῦτοι εἶναι ὁ εὐνοῦχος Μανούζερ-Χάν, ὁ ἰσχυρότατος καὶ νουεχῆς τῆς Ἰσαχάνης διοικητῆς, συγγρόνως δὲ καὶ ὁ πλουσιώτερος τῶν τῆς Περσίας ἰδιωτῶν· καὶ ὁ Κοσοῦ-Χάν, ἐπίσης εὐνοῦχος, ἀνὴρ ἀθλητικὸς, με παιδείαν καὶ ἀξιοτήτα μεγάλην, καὶ χρηματίας διοικητῆς τοῦ Γηλανίου, καὶ πολλοὶ ἄλλοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἔττον γνωστοί.

Ὁ Κετ-Χουντάς (προεστὸς) παύσας τὰς περὶ τοῦ Ἀγᾶ Μαχομέτ Χάν διηγήσεις του, με λέγει με ἀπότομον τρόπον, «Σεῖς οἱ Φράγχοι εἶσθε ἀνθρωποὶ πολυμαθεῖς, καὶ γνωρίζετε ἅπαντες τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμη. Οἱ ἰδιοὶ μᾶς ἱατροὶ εἶναι γὰ ἰδιόμοροι, καὶ θανατόνουσιν ἀσυνειδήτως τὸν ἀρρώστον με φάρμακα, τῶν ὀποιῶν τὴν ἀρετὴν ἐξεύρουσιν ἀτελῶς. Ὁλὴ ἡ σοφία αὐτῶν συνίσταται εἰς τὸ νὰ διαίρωσι τὰς ἀσθενείας εἰς δύο κλάσεις, αἱ ὀποῖαι εἶναι ἢ τῶν θερμῶν καὶ ἢ τῶν ψυχρῶν· καὶ εἰς μὲν τὰς φλογώσας δίδουν ἱατρικὰ ψυχρὰ, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸν πάγον· εἰς δὲ τὰ κρυολογήματα, θερμὰς ὕλας, ὡς ἀφεψήσεις ἐρεθιστικῶν καὶ ἰδρωτικῶν. Τὸ σύστημα τοῦτο,» παρατηρεῖ ὁ γέρων ἀφελῶς, «δὲν πρέπει νὰ ἦναι καλόν· διότι ὁ ἱατρός τοῦ χωρίου στέλλει εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ὑπὲρ τὰ τρία τέταρτα τῶν ὀσοι προστρέχουσιν εἰς αὐτόν· χροῦς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ! Οἱ δὲ Μουλάδες μᾶς δὲν εἶναι τίποτε ἐμπρὸς εἰς τοὺς Εὐρωπαίους· καθότι ἡ ἐπιστήμη, αὐτῶν ὑφίσταται μόνον εἰς ἐπιπόδως καὶ δεήσεις μυστικῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀτελεσφόρους. Σε παρακλιῶ λοιπὸν νὰ δώσῃς ἐν ἱατρικῶν εἰς τὸ τέκνον τῆς γυναίκος ταύτης, καὶ νὰ ἰαθῇ ἀπὸ τὴν ὀποιαν πάσχει ἀσθένειαν» ταυτοχρόνως δὲ γυνὴ τις ἴστατο ἐμπροσθέν μου θαυμάζουσα, καὶ θερμοπαρκαλοῦσα με νὰ ὑπάγω πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ παιδὸς τῆς. Εἰς μάτην βεβαίω τὴν τῆς ἱατρικῆς ἀγνοίαν μου καὶ τὴν ἑλλειψίν ἱατρικῶν· δὲν καταπιέθονται εἰς τοὺς λόγους μου, ἀλλ' ἐπιμένουσιν ἀταπρόπως εἰς τὰν ἰδέαν ὅτι εἶμαι τῶνόντι χεκίμης, καὶ ὅτι δύναμαι νὰ τοὺς δουλεύσω. Ἐσυλλογίσθη τότε τὴν κωμικωτάτην ἐκείνην σκηνὴν τῆς κωμῆδίας τοῦ Μολιέρου, ὅπου ὁ Σκννιαρέλος μεταμορφεῖται διὰ τῆς ἰσχύος τῆς βάρδου εἰς πάνσοφον ἱατρὸν, ἐνθὶ πρὸ τῶν σιγμῶν ἔκαμνε τὸν ἑυλοσιγίστην, καὶ εἶπον κατ' ἐμαυτὸν ὅτι οἱ βάρβαροι οὗτοι καὶ κακεντρέχεις χωρικοὶ ἐμποροῦν, ἂν ὄχι νὰ μιμηθῶσι

* Ὁ Ὀλιθιέρως, σύγγρονος περιηγητῆς εἰς Περσίαν, βεβαίως εἶπε ὅτι ὁ στρατὸς ἀνέβαινεν εἰς 80,000.

* Περσικὴ κατὰ τὰ ἴσως διότι οἱ παθόντες συμφορὰν τινὰ μεγάλην ῥίπτουν ἐπὶ κεφαλῆς γῆν καὶ ἄχυρα.

το παράδειγμα τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Γερῶντος εἰς τὴν θρηθεῖσαν κωμωδίαν, τοῦλάχιστον ἄλλως πως νὰ μὴ βλάψωσι, ἐκλαμβάνοντες τὴν πραγματικὴν ἀγνοίαν μου ὡς κακὴν βούλησιν. Ἡ γυνή, σταθερὰ μένουσα εἰς τὴν συλληφθεῖσαν ἀνεκαθιεν προλήψιν τῆς, φέρει τὸ ἐσπαρχανωμένον καὶ ψυχρὸβράγες τέκνον, πίστιν μεγάλην ἔχουσα εἰς τὴν ἀξίότητά τοῦ νομιζομένου Φράγκου ἱατροῦ. Ἐρωτήσας τὰ περὶ αὐτῆς, ἔμαθον ὅτι, πρὸ καιροῦ βαρέως ἀσθενήσασα, καὶ μὴ δυναμένη νὰ θηλάσῃ πλέον, ἀπεγαλάκτισε τὸ ταλαίπωρον βρέφος, τὸ ὁποῖον, στερούμενον ἕκτοτε τῆς καταλλήλου ἀναγκαίας τροφῆς, κατήντησεν εἰς οἰκτράν ἰσχνότητα καὶ σχεδὸν εἰς φθίσιν. Τὸ ἱατρικὸν μ' ἐφάνη ἀπλούστατον, τουτέστιν ἡ εὐρεσις τροφοῦ. Ἡ ἐπίσκεψις αὕτη συνεπέφερε καὶ ἑτέραν. Ἄλλη τις γυνὴ ἐλθοῦσα μ' ἐπαρακάλει νὰ γράψω εὐχὴν τινα ὑπὲρ ἀναβρύσεως τοῦ τέκνου τῆς εἰς κομμάτιον χαρτίου, διὰ νὰ κρεμασθῆ εἰς τὸν πρᾶχλόν του ὡς φυλακτήριον. Ἄλλη πάλιν εἶχε γεννήσει δέκα παιδιά, τὰ ὁποῖα ἀλληλοδιαδόχως ἀπέθανον νήπια ἔτι ὄντα. Μουλάς τις εἶπεν εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ μονογενὴς υἱὸς τῆς θέλει ἐπιζήσει, ἐὰν Ἀρμένιος ἢ Εὐρωπαῖος ἔγραφεν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ εὐχῆν εἰς χαρτίον, ἥτις νὰ δεθῆ ἐν εἰδει περιάμματος εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονα, διὰ νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τὰς βασιανίας καὶ γοητείας, αἱ ὁποῖαι ἐπροξένησαν τὸν θάνατον τῶν τέκνων τῆς. Αἱ γυναῖκες αὗται, λαβοῦσαι τὰς εὐχὰς μου ταύτας ἐγγράφους, καὶ νομιζούσαι ἤδη τὰ τέκνα των ἀπληλαγμένα παντὸς ἐνδεχομένου κακοῦ, ἀπῆλθον, ἐπικαλούμεναι ἀναρίθμητα ἀγαθὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου καὶ τὰς οὐρανίους εὐλογίας εἰς ἀναμνησθῆν τῶν ὅσα ἔγραψα διὰ τὴν υγείαν τῶν τέκνων των. Τοιαύτας καὶ τηλικαύτας δεισιδαιμονίας τρέφουσιν οἱ ἄθλιοι οὗτοι λαοὶ, τῶν ὁποίων ἡ ἠθικὴ κατάσταση καθίσταται ἔτι χειρότερα διὰ τῆς παχυλῆς ἀμαθείας, ἀδελτερίας καὶ αἰσχροκερδείας τοῦ κλήρου, περιθάλποντος μᾶλλον αὐτάς· διότι ἐντεῦθεν πηγάζουσιν ἡ ἐπιβροχὴ καὶ ὁ πλοῦτός του. Αἱ δεισιδαιμονίαι αὗται εἶναι ἄλλως τε κοινὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ Ἀσιανὰ ἔθνη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, στερημένα ὄντα τῶν φώτων τῆς ἀληθοῦς θρησκείας τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τῆς ἀπ' αὐτὴν ἐξαρωμένης ἠθικῆς διαμορφώσεως.

Ἀπὸ τῆν κωμόπολιν Αἰσαρ εἰς τὸν λιμένος τοῦ Ἐνζελίου εἶναι παρασάγγαι 10. Ἡ πόλις αὕτη εὐρίσκειται τοποθετημένη ἐπὶ ἰσθμοῦ στενοῦ ὑπὲρ τὰ 20 μίλια μῆκος ἔχοντος, καὶ σχηματίζοντος εἶδος αὐχένος, ἢ γλώσσης, μεταξύ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ κόλπου. Αἱ οἰκίαι εἶναι ἑλεεινῶς πως κατεσκευασμένα, καὶ αἱ περισσότεραι ἀχυροσκέπαστοι. Ἐκάστη ὅμως εἶναι περιστοιχισμένη ἀπὸ καλάμους εἰς τρόπον, ὥστε νὰ σχηματίζωσι τριγύρω τῆς οἰκίας αὐτὴν καὶ κηπίδιον πεφυτευμένον μὲ λεμωνάας, πορτογαλλέας, καὶ κινρέας. Ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως φθάνει σήμερον εἰς 2,000. Ἡ πρὸ 12 ἐτῶν συμβῆσα πανύλης ἔκαμιν ἐνταῦθα, ὡς καὶ εἰς ὅλην τὴν λοιπὴν ἐπαρχίαν, μείριστον θραῦσιν, θέρισασα τὰ δύο τρίτα τοῦ λαοῦ, ἀναβαίνοντος τότε, καθ' ἃς ἔλαβον πληροφρορίας, εἰς 5,000. Τὰ περί τῶν Ἐνζελίου εἶναι εἰς τὸ ἄκρον ἐλώδη. Οἱ κάτοικοι ἐνασχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἀλείκιν καὶ ταρχέουσιν τῶν ὀφθαλμῶν, τὰ ὁποῖα ἔχουσι μεγάλην τὴν ἀνάλωσιν τὸσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Περσίας, καθὼς καὶ εἰς τὰς γειτονεουσὰς Ῥωσικὰς ἐπαρχίας. Ὁ κόλπος καὶ τὰ παράλι τοῦ Γηλανίου εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ἰχθυώδη, καὶ πακτόνεται ἀδρῶς παρὰ τῆς κυβερνήσεως εἰς ἰδιώτας. Μεταξὺ τῶν παντὸς εἶδους ἀλιευομένων ἐνθάδε ἰχθύων εὐρίσκονται καὶ ἔλλοπες, ἀλλ' εἰς ποσότητα μικροτέραν πρᾶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, ὅπου φαίνεται ὅτι εὐαρεστοῦνται περισσότερο, ἢ διότι, καθὼς πολλοὶ μ' ἐβεβαίωσαν, συνουσιάζουσιν ἐκεῖ.

Τὸ μεγαλύτερον τοῦ Ἐνζελίου ἐμπόριον ἐνεργεῖται μὲ τὸ Ἀ-

στραχάνιον καὶ Βακοῦ. Ἐχουσι δὲ καὶ διάφοροι ἄλλαι ἐπιβαλάσονται πόλεις τῶν Ῥωσοπερσικῶν χωρῶν ἐμπορικὰς σχέσεις μετὸν λιμένος τοῦτον, ἀλλ' ὄχι τοσοῦτον ἔκτεταμένως. Τὸ Ἐνζελίον, καθὸ πρόωτος τῆς Περσίας λιμὴν ἐπὶ τῆς Κασπίας, εἶναι καὶ ἡ σημαντικωτέρα παρακαταθήκη τῶν ἐκ Ῥωσίας εἰς Περσίαν στελλομένων διὰ θαλάσσης πραγμάτων. Αὗται συνίστανται εἰς σίδηρον, χαλκόν, ψευδάργυρον (ζίγκον), ἀρσενικόν, χρυσόν νομισματοκεκομμένον ἢ ἄκοπον, καὶ παντὸς ἄλλου εἶδους μέταλλα· διάφορα ἱατρικὰ φάρμακα, ἀλαβάστρινα σκευῆ, κιβωτοὺς, καὶ παντοδαπὰ ἐπιπλα οἰκιακὰ μεταλλικὰ ἢ ξύλινα, δέρματα βοῶν, καὶ μηλωτὰς ἰκτίδος, σαμουρίου, καὶ ἄλλων τῆς Σιθηρίας τετραπόδων, ἐρυθροδανον, κρόκον, πανία, σχοινία, ὑλικὰ καὶ φαρφοῦρια ζάχαριν, ἄλας, τεί, ἄλευρον, χειροτεχνήματα ποικίλα, τσόχας, κλπ. Ὅλα ταῦτα προμηθεύονται ἀπὸ τὴν ἐν Μακκαριεφ μεγάλην πανήγυριν καὶ ἀπὸ Ἀστραχάνιον, καὶ πέμπονται μὲ Ῥωσικὰ πλοία εἰς Ἐνζελίον. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην μετακομίζεται ἀπὸ Βακοῦ καὶ ἡ μεγαλύτερα ποσότης νάφθης· τὸ ἀσφαλτῶδες τοῦτο ἔλαιον χρησιμεύει εἰς ὅλας τὰς παρὰ τὴν Κασπίαν χώρας, μάλιστα δὲ εἰς τὰς ὑποδεεστέρας κλάσεις τοῦ λαοῦ, ὡς καύσιμος ὕλη, καὶ εἰς τοὺς λύχνους ἀντὶ κηρίων. Χρησιμεῖ δὲ εἰς οὐρανὸν καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας τεχνικὰς καὶ βυρσοδεφικὰς ἐργασίας. Τὰ δ' ἐξαγωγίμα εἶδη διὰ τὴν Ῥωσίαν σύγκεινται ἀπὸ ὀφθαλμὰ ταρχέουμένα, χαβιάρια, ψαρόκολλαν, μετάξινα, διάφορα ὑφάσματα, μεταξωτὰ καὶ βαμβάκινα, Περσικὰ καὶ Ἀγγλικὰ. Τὰ τελευταῖα εἰσάγονται λαθραίως, ἀπηγορευμένα ὄντα.

Μολοντὶ ὁ λιμὴν οὗτος εἶναι σχήματος σφαιροειδοῦς καὶ μεγέθους τοσοῦτου, ὥστε νὰ ἴηαι χωρητικὸς καὶ πολλῶν στόλων, ἢ εἰσοδός του εἶναι στενωτάτη καὶ ῥηχὴ. Μόνα τὰ πλοία εἰς αἱ λέμβοι εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται ἐλευθέρως, ἀφόρτωτα ὄντα· τὰ δὲ μεγάλα πλοία ἐκφορτῶνται πρῶτον, καὶ ὕστερον ρυμυλοκούμενα ἐλλιμενίζονται.

Τὰ δικάταρτα πλοία, τὰ ἐτησίως ἀπὸ Ἀστραχάν ἐνταῦθα ἐρχόμενα, συμποσοῦνται εἰς 16. Ἄλλα τόσα περίπου διευθύνονται εἰς Ἀστεραβὰδ καὶ Μαζενδερανὴν, πρὸς νότον τῆς Κασπίας, ὅπου φέρουσι κατειργασμένας ἢ ἀκατεργάστους Ῥωσικὰς πραγματείας πρὸς χρῆσιν τῶν Περσῶν καὶ Τουρκομανῶν. Καὶ τὰ μὲν εἰς Ἀστεραβὰδ ὑπάγοντα ἐπιστρέφουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φορτωμένα μὲ ὀφθαλμὰ καὶ χαβιάρια, ἀλιεύματα εἰς τὰ παράλια τῆς ἐπαρχίας ταύτης, πλουσιοπαρόχως προμηθευμένα ἀπὸ ἄλλοπας, τοὺς ὁποῖους, καθὸ ἀλεπιδώτους, ἀποστρέφονται οἱ Πέρσαι ἐκ θρησκευτικῆς προλήψεως. Τὰ δὲ ἀπὸ Μαζενδερανὴν εἰς Ῥωσίαν ἐπανερχόμενα ἔχουσι βαμβάκιον, ὄρυζιον, λιναρόσπορον, ὀπώρας ξηρὰς, πανία βεβαμμένα τοῦ Ἀράκ-Ἀδζέμ, καὶ κυπαρίσσινα ξύλα πολυζήτητα εἰς Ῥωσίαν, ὅπου χρησιμεύουσι διὰ κατασκευῆν κιβωτῶν καὶ εἰκόνων ἐκκλησιαστικῶν.

Ἐκτὸς τῶν μεγάλων τούτων πλοίων, ὑπάρχουσι καὶ ἕως 1000 πλοίαρια διαφόρων μεγεθῶν, μετακομίζοντα μόνον εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἐνζελίου νάφθαν, ὄρυζιον, ἄλευρον, σίτον, καὶ παντὸς ἄλλου εἶδους δημητριακοῦς καρποὺς καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα τοῦ Σιρβανίου καὶ Δαγγιστανίου.

Τὰ ναυαγία εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν εἶναι συχνότατα. Πολλὰ πλοία, εἰς τὴν μεγάλην ναυτιλίαν καταγιγόμενα, καὶ περισσότερα εἰς τὴν δευτέραν καὶ τρίτην ταξιν ἀνήκοντα, καὶ ἐπιχειριζόμενα πλοῦς συντόμους, ναυαγοῦσι, καταποντιζόμενα ἀπὸ σφοδρὰς τρικυμίας, ἢ ριπτόμενα εἰς τὴν ξηρὰν ὑπὸ ἀνέμων βλαίων, καθ' ὧν ὁ ναύτης ἀδυνατεῖ νὰ πηλασῇ. Ἡ γεωγραφικὴ δι-

* Ἴδε Ἀποθ. Τόμ. ε. Σελ. 140.

μόρφωσις τῆς μεσογείου ταύτης θαλάσσης, καταστίνουσα αὐτὴν στενήν καὶ μακρὰν, ὄχι μόνον ἀνυψοὶ φρικτῶς τὰ κύματα ἐν καιρῷ ζέλης, ἀλλὰ καὶ συγκρούει αὐτὰ δριμυτικώτατα. Ἡ δὲ σύγκρουσις αὕτη φέρει ἄβυσσον καὶ κατατροπὴν εἰς τὰ ἀρμενίζοντα πλοία. Αἱ συμφοραὶ αὗται, αἱ ἐπὶ τοσοῦτον συχνὰ συμπίπτουσαι, ἐμποροῦν ν' ἀποδοθῶσιν ἐν μέρει εἰς τὴν ἀτελεστάτην τῶν πλοίων κατασκευὴν καὶ εἰς τὴν ἀνεπιτηδεϊότητα ἀκόμη τῶν ναυτῶν. Ἀμφιβολία δὲν εἶναι ὅτι ἤθελον ἐλαττωθῆν οἱ κίνδυνοι, ἐὰν μεγαλητέρα στερεότης καὶ προσφιέστερον σχῆμα, εἰς τὰ πλοία διδόμενα, διεδέχοντο τὸ εὐθραυστον καὶ ὀγκώδες σύστημα τῆς σημερινῆς ναυπηγίας των. Ἀπορεῖ τις τῶνόντι, πῶς, μολοντὶ αἱ γινόμεναι πρόσδοι τῆς ναυτικῆς ἐπιστήμης ἐγενικεύθησαν εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, ἢ Ῥωσίαν, ἥτις συγκαταριθμεῖται σήμερον μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, καὶ μὴ τὰς παραδεχθῆ, καὶ ἐφαρμόσῃ καὶ εἰς τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Κασπίας. Ἠλοῖν, τοσοῦτον ἀλλοκότως ναυπηγούμενα, καὶ ἀποδεικνύοντα τὴν περὶ αὐτῶν ἀδιαφορίαν τῆς Ῥωσικῆς κυβερνήσεως, δὲν εἶδον ἀλλοθὶ που. Τοιοῦτων σεσθρωμένων καὶ κακῶς κατεσκευασμένων νηῶν δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ναυτιλίαν, καὶ νὰ ρηφικινδυνεύωσι ζωαὶ καὶ περιουσίαι ἀνθρώπων εἰς θάλασσαν γονιμωτάτην ἀπὸ τρικυμίας καὶ σφοδρῶς ἀνέμων.

Μεταξὺ τῶν 70 ἕως 80 μεγάλων ἐμπορικῶν πλοίων εἰς τὴν Κασπίαν διαπλεόντων, ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχωσι δύο μόνα ἐμπνεύοντα θάρρος εἰς τοὺς ἐξασφαλιστὰς τῆς Εὐρώπης. Αὕτη ἴσως εἶναι ἡ αἰτία, δι' ἣν εἰς σήμερον δὲν συνεστήθη ἀσφαλιστικὸν κατάστημα εἰς Ἀστραχάνιον, ἢ εἰς ἄλλον τινὰ τῆς Ῥωσίας λιμένα. Καὶ ἐπειδὴ τὰ δικαιώματα τῆς ἀσφαλίσεως ἤθελον εἶσθαι, καθὼς παντοῦ, ἀνάλογα τῶν κινδύνων τοῦ πλοῦ καὶ τῆς προσόδου καταστάσεως τῶν πλοίων, εἶναι ἀπίθανον ὅτι οἱ ἔμποροι Πέρσαι τε καὶ Ἀρμένιοι ὑπήκοοι Ῥῶσοι, οἱ μόνον ἔχοντες σήμερον μὲ τὴν Περσίαν ἐμπορικὰς σχέσεις, θέλον συγκατατεθῆ ποτε εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῶν πραγματειῶν καὶ τῶν σκαφῶν των, πληρόντες τὸ ἐπιβαλλόμενον ἐξασφαλιστήριον δικαίωμα, ὅταν μάλιστα τὸ ἔθος αὐτῶν, καθὸ Ἀσιανῶν, ἴηαι νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰ πάντα εἰς τὴν βούλησιν τῆς εἰμαρμένης.

Τὰ μὲ τὴν Ῥωσίαν ἐμπορευόμενα πλοία ἀπαιτεῖται νὰ ἴηαι κατεσκευασμένα εἰς Ῥωσίαν καὶ ὄχι ἄλλοῦ. Εὐλα τῆς ἐλάτης, ἐλλείποντα ὀλοτελῶς εἰς τὰ τῆς Περσίας ἄκρη, καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι καταλλήλοτα διὰ τὴν ναυπηγίαν, εἶναι εἶδος, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐξαγωγή διὰ τὰς Περσικὰς ἐπαρχίας εἶναι ἀυστηρῶς ἀπηγορευμένη παρὰ τῆς Ῥωσικῆς κυβερνήσεως. Ἄλλ' ὁ ἀπαγορευτικὸς οὗτος νόμος ἀπέχει πολλὸν τοῦ νὰ τηρῆται ἐπακριβῶς ἀπὸ τοῦς ἐπαλλήλους τῶν τελωνεῶν· εἴτε ἀπὸ δωροδοκίαν, εἴτε ἀπὸ συγκατάθεσιν, εἴτε τέλος πάντων ἀπὸ ἀμέλειαν ἐκ μέρους των, τὸ ξύλον τοῦτο φέρεται λάθρα εἰς τὰ παράλια τοῦ Γηλανίου καὶ Ἀστεραβὰδ εἰς σημαντικὴν ποσότητα. Ἐξ αὐτοῦ ναυπηγοῦνται εἰς Ἐνζελίον, καὶ εἰς ἄλλα τῆς Περσικῆς ἀκτῆς μέρη, πλοίαρια ἱκανῆ, χωρητικότητος καὶ δυνάμεως νὰ ἐπιχειρῶνται τὸν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Κασπίας πλοῦν· ἀλλ' ὄχι δὲν τολμῶσι ποτε νὰ προσαρμίσωσιν εἰς Ῥωσικὸν λιμένα ἐπὶ ποιῆθῃ δημεύσεως. Ἡ Ῥωσία, ἐν τῇ εἰς Τουρκομανζαὶ γενομένη συνθήκη, μεταξὺ τῶν παραχωρηθέντων εἰς αὐτὴν πλεονεκτημάτων καὶ προνομίων, ἀπῆλασε καὶ τὸ νὰ ἔχη μόνη αὐτὴ πολεμικὰ πλοία εἰς τὴν Κασπίαν, καὶ νὰ μὴ δέχεται εἰς τοὺς λιμένας τῆς παρὰ μόνον ὅσα πλοία ἐμπορικὰ κατεσκευάσθησαν εἰς τὰ νεώρια τῆς. Τὰ πλοία ταῦτα γρεωστοῦσι πρὸς τοῦτους νὰ ἔγωσι σημαίαν Ῥωσικὴν, τουτέστιν ὁ κάτοχος ἢ ὁ πλοίαρχος νὰ πολιτογραφῆται Ῥῶσος, ἐὰν ἴηαι ὑπήκοος Πέρσης. Μὲ τὴν συνθήκην ταύτην ἡ Ῥω-

σία ἀπέκοψε πᾶσαν ἀναπτέρωσιν τῶν ταλαίπωρων Περσῶν πρὸς τὴν ναυτικήν, διὰ τὴν ὁποῖαν εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι πώποτε δὲν ἔδειξαν πόθον ἢ κλίσιν τινα. Σήμερον ἔθεν δύναται νὰ εἴπη τις, ὅτι ἡ Κασπία θάλασσα ἐξουσιάζεται ἀποκλειστικῶς παρὰ τῆς Ῥωσίας. Ἐμπορικῶς τε καὶ πολιτικῶς θεωρουμένη ἡ κατοχὴ αὕτη, εἶναι βεβαίως μία τῶν ἀξιολογωτέρων ἀφ' ὧν εἶναι ἡμποροῦσε νὰ ἐπιθυμῆσῃ ἐπὶ τῆς σφαιράς μας, τὸσον διὰ τὴν μέλλουσαν τοῦ ἐμπορίου τῆς ἔκτασιν, ὅσον καὶ διὰ τὰς ἀγαθὰς συνεπειάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι νὰ πηγάζωσιν ἐντεῦθεν διὰ τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος ἐν γένει. Τὰ κινήματα τῆς Ῥωσικῆς πολιτικῆς τείνουσιν ἐμφανῶς εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν παρὰ τοῦ μεγάλου Πέτρου συλληφθέντων σκοπῶν, συνισταμένων εἰς ἐναρξιν νέας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ τοῦ ἐμπορίου μεταξὺ τῶν Ἰνδιῶν, τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ῥωσία τῶνόντι διὰ τὴν γεωγραφικὴν καταλλήλητον θέσιν τῆς, καὶ διὰ τὰς παρὰ μὲγέθους ἐκτάσεις τὰς ὁποῖας ἔχει εἰς τὴν Ἀσιανὴν ἡπειρον, καὶ ἐπαυξάνει ὀλονεν, φαίνεται ἡ μόνη ἰδιαίτερος προσδιορισμένη νὰ παράξῃ ἕνα καιρὸν τὴν μεταβολὴν ἐκείνην, ἥτις θέλει ἀποτελέσει τὴν ριζικὴν μεταμόρφωσιν τοσοῦτου πλήθους λαῶν βυθισμένων εἰς τὴν βαρβαρότητα. Τὸ πρόωτιστον καὶ ἐξιδιάζον τῆς παλινγενεσίας ταύτης ὄργανον θέλ' εἶσθαι ὀναμφισβητήτως τὸ ἐμπόριον, τὸ ἐνεργητικώτερον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς εὐπορίας μέσον, ἢ μόνη τελεσφόρος δύναμις ἢ παράγουσα μετασχηματισμῶν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν ἔξεων τῶν ἐθνῶν, καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς κοινωνικῆς καὶ ἠθικῆς αὐτῶν καταστάσεως. Ἀρκεῖ νὰ βίβη τις ἐν βλέμμα εἰς τὸν γεωγραφικὸν χάρτην διὰ νὰ πεισθῆ, ὅτι ἡ Κασπία εἶναι ἡ προσφιέστερα τῆς κεντρικῆς Ἀσίας καὶ τῶν Ἰνδιῶν φλιά, καὶ ὅτι ὁ μέγας λιμὴν τοῦ Γοῦκ-Καραγάν, κατὰ τὴν βορειοανατολικὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης ταύτης, ὅπου δὲν τὰ πλοία ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν διάπλου φθάνουσιν εἰς Ἀστραχάνιον, θέλει καταντήσῃ ἀκολούθως ἐμπορικὸν σπουδαιώτατον κέντρον, συνδέον καὶ τὰς δύο ἡπείρους. Ποῖον ἄραγε ἐμπόδιον ἡμπορεῖ ἡ Ῥωσία ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐπινοουμένου σκοποῦ τῆς; τὸ μεγαλύτερον ἦτο βέβαια ἡ ἀκοινωνησία καὶ ἡ ἀγριότης τῶν διαφόρων πολεμικῶν φυλῶν τῶν περιπλανωμένων εἰς τὰς γειτονιζούσας αὐτὴν ἀγνεῖς ἐρημίας, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ἐνδομυχοῦς πρὸς τὸ λεηλατεῖν ἔφεσις, προσβαλλόντων τὰ κερθάνια, καὶ κωλυόντων τὰς μὲ τὸ ἐσωτερικὸν συγκοινωνίας, καὶ ἀγματοπυλῶν τῶν ὁδοποιῶν, ἦσαν παντοσεναὶ ἐνστάσεις κατὰ τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς μεγαλεπήδου Ῥωσίας, ἀφορῶσιν τὴν εἰς τὰ μέρη ταῦτα παρεκτασιν τῆς δεσποτείας τῆς, καὶ τὴν ἀνοπτύξιν τοῦ ἐμπορίου τῆς. Ταῦτα πάντα καλῶς γινώσκουσα, ἤρρισε κατ' ὀλίγον νὰ καθυποτάτῃ καὶ τὰς φυλάς αὐτάς, καὶ νὰ τὰς μεταθέτῃ ἀπὸ τὴν πλανήτιδα ζωὴν εἰς βίον στάσιμον καὶ κοινωνικόν· ἀλλὰ μουῖσα αὐτάς εἰς τὰ προκαταρκτικὰ ἔθιμα καὶ ὑπογρεώσεις τοῦ πολιτισμοῦ, ἀνέπτυσε μᾶλλον ἀντὶ νὰ καταστῆ τὴν φυσικὴν πρὸς τὰς μάχας ῥοπήν των· καὶ τοῦτο ἴσως μὲ σκοπὸν πολιτικόν, τὸν ὁποῖον δὲν ἀρμυζει ἐνταῦθα νὰ ἐξηγήσωμεν.

Πρὸ τῶνων χρόνων, ἐγενεῖν ἀποπειρα συστάσεως ἀτμοπλοίων καὶ εἰς τὴν Κασπίαν διὰ τὴν μετακομίσιν πραγματειῶν ἀπὸ Ἀστραχάνιον εἰς Ἐνζελίον καὶ ἀλλοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυγεν. Οἱ τριχοὶ τῶν ἀτμοπλοίων τούτων δὲν ἡμποροῦσαν, φαίνεται, ν' ἀνεβῶσιν εἰς τὴν κατασφραγιστὴν τῶν κυμάτων βίαν· τὸ πρῶτον ἀπὸ Ἀστραχάνιον ἐκπλευσάν πυρσκακρον ἀφίχθη μετὰ μεγάλης δυσκολίας εἰς Βακοῦ, ἀπὸ πολλοῦς κινδύνους ὑπέστη, καὶ αἱ μηχαναὶ του κατεστραφῆσαν. Τοιαῦτα ἀτμοπλοία ὑπάρχουσιν ἱκανὰ εἰς τὸν Βόλγαν, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐνεργῶσι τακτικῶς ἐμπο-

ρικὰς ὑπηρεσίας πρὸς ἄπκασαν τὴν ἀρκτίαν περσλίαν τῆς Κασπίας, ὅπου καὶ ἡ ἀλιεία καὶ τὸ ἐμπόριον γενικῶς εἶναι σημαντικώτερα ἀφ' ὅσων εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας.

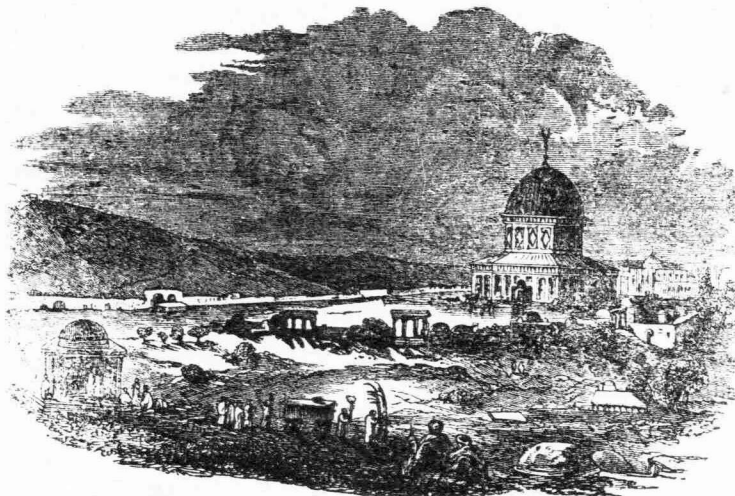
Εἰς τὴν ῥηθείσαν γενομένην ἀπόπειραν, τὰ ἀτμόπλοια ἀπῆλθον πλειοτέραν στερεότητα καὶ ἐντέλειαν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν μηχανῶν, ἴσως δὲ καὶ ἀξιώτητα περισσοτέραν ἢς ἔχουσιν οἱ τῆς Κασπίας ναῦται, οἵτινες δὲν εἶναι εἰμὴ ἀρχαριοὶ ἢ ἀποβλήματα τῶν Ῥωσικῶν πληρωμάτων, στελλόμενοι ἐδῶ διὰ νὰ παιδευθῶσιν ἐπὶ τῶν βασιλικῶν πλοίων. Ἡ Ῥωσικὴ κυβέρνησις θεωρεῖ μὲ δίκαιον λόγον τὴν σύστασιν ἀτμοπλῶν ἐπὶ τῆς Κασπίας ὡς σπουδαίαν καὶ ἀξίαν τῆς προσοχῆς της. Ἐντὸς ολίγου θέλομεν ἰδεῖ καὶ τὴν θάλασσαν ταύτην ἐξίσου αὐλακίζομένην ὑπὸ τῶν ἀτμοκινήτων, ὡς τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ τὴν Μεσόγειον. Ἦδη τὸ περυσιὸν θέρος ἤρχισαν αὐτοκρατορικά τινα ἀτμόπλοια νὰ περιπλέωσι τὴν Κασπίαν καθ' ὅλας τὰς ἐσχαιάς της καὶ ἕως τῆς Ἀστεραβὰδ, ὅπου πολιτικαὶ ἐπόψεις καὶ αἰ ληστειαὶ τῶν Τουρκομανῶν, καὶ μάλιστα ἡ σωματεμπορία εἰς ἣν καταγίνονται, ἀρπάζοντες ἀδιακρίτως καὶ Πέρσας καὶ Ῥώσους, κατέστησαν τὴν ἐκεῖ ἀειχρόνιον διαμονὴν Ῥωσικοῦ στολισκοῦ ἀναγκαίαν πρὸς κατάστασιν τῶν ληστρικῶν τούτων πράξεων, ἢ μᾶλλον πρὸς φοβηρισμὸν τῶν αὐτὰς ἐπαγγελλομένων.

Ἐπιστρέφοντες εἰς Ἐνζελίον μετὰ τὴν παρέχθασίν μας ταύ-

την, πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τὸ ὅτι, κατὰ τὴν ὄραν τοῦ θέρους, ἡ ἐνταῦθα διαμονὴ καταστῆ ἀνυπόφορος τῶντι ὄχι μόνον ἐκ τῆς υπερβολικῆς θερμότητος, διὰ τὰς τότε ἐπισκηπτούσας ἐνδημικὰς νόσους, καὶ διὰ τὴν κακίστην τῶν ὑδάτων ποιότητα, ἀλλ' ἔτι καὶ διὰ τὴν ἀνήκουστον πληθύν τῶν ψύλλων, κόρρων, κωνώπων, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀλλαχῶ γνωστῶν καὶ ἀγνώστων ἐντόμων, πτερωτῶν καὶ ἀπτερωτῶν, ἰσθῶλων, εἰς τὸν ἀέρα περιπλανομένων, ἢ εἰς τὰ σανιδώματα καὶ τοὺς τοίχους προσκολλημένων. Ταῦτα γεννῶνται ἀπὸ τὴν σῆψιν τῶν ὑδάτων, τὸν ἠλιακὸν καύσωνα, καὶ τὰς περισσὰς ἀκαθαρτίας, ἀπὸ τὴν τῶν θλαρίων ἀλάτιν προερχομένης. Μεταξὺ τῶν μαστιγοφόρων τούτων καὶ ἀνηλεῶν πλασμάτων διαπρέπουσιν οἱ ποντικοὶ μεγέθους ἀπαραδειγματίστου καὶ φύσει ὄντως αἰμοδόρου. Ἡ γῆ, τὰ δάση, αἱ οἰκίαι, εἶναι μέρη, ὅπου τ' ἀδὸφάγα ταῦτα τετράποδα ἐπιπολάζουσι. Τὴν νύκτα κἀκύνουσι φρικτὸν κρότον εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν, καὶ προσβάλλουσι στιφηδὸν τὰ εἰς τὰς κοίτας τῶν κείμενα βρέφη, καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐνηλίκους. Ὁ αἰλουρος, βλέπων τὸ ἀσυνείθιστον αὐτῶν μέγεθος, διστάζει εἰς τὴν προσβολὴν, καὶ ὀπισθοδρομεῖ ὅπῃ ἀντιπαρὰσσῶνται πολλοὶ συγχρόνως κατ' αὐτοῦ. Δι' ὅλα ταῦτα τὰ κακὰ οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι βιάζονται νὰ κοιμῶνται ὑπαίθριοι τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου ἐπὶ τῶν δωματίων.

Ἐπεται συνέχεια.

Ο ΕΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΚΑΛΙΦΑ ΟΜΑΡ.

Ο ΕΝ Ιερουσαλήμ Μωαμεθανικὸς ναὸς, ὁ τοῦ Ὁμαρ λεγόμενος, εἶναι τὸ περικαλλέστατον οἰκοδόμημα τῆς Σαρακηνικῆς τέχνης. Τὸ λαμπρὸν τοῦτο τζαμίον νομίζεται κοινῶς ὅτι κατέχει τὴν τοποθεσίαν τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, τοῦ ἐπὶ τῆς ἄλλου Ὄρνᾶ τοῦ Ἰεβουσαίου, εἰς τὸ ὄρος Μοριά. Ἀνηγέρθη δὲ ὑπὸ τοῦ Καλιφᾶ Ὁμαρ, καὶ λογίζεται μόνον τοῦ ἐν Μέκκᾳ ὑποδείστερον κατὰ τὴν ἀγιότητα. Ἐπὶ τῶν Σταυροφόρων μετεμορφώθη εἰς Χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, ὅτε δ' αὐτοὶ ἐγκατέλιπον τὴν Ἰερουσαλήμ, ὁ Σαλαδίνος ἔκαμε νὰ πλυθῇ μὲ ραδόσταγμα ὄλη ἡ οἰκοδομὴ πρὶν αὐτὸς εἰσελθῆ. Τὸ σχῆμα τοῦ ναοῦ εἶναι κανονικὸν ὀκτάγωνον, ἐκάστης πλευρῆς οὗσης ἑβδομήκοντα ποδῶν τὸ πλάτος· ἔχει δὲ τέσσαρας εὐρυχώρους πύλας, ἀπέναντι τῶν τεσσάρων ἀρχικῶν σημείων. Ἐκάστη τῶν εἰσοδῶν τούτων ἔχει ζύλικον πυλῶνα, ἀρκετοῦ ὕψους, ἐκτὸς τῆς λεγομένης θύρας τῆς Προσευχῆς, ἣτις ἔχει ὠραῖον στοᾶν, βασταζομένην ὑπὸ ὀκτῶ Κορινθιακῶν μαρμαρίνων κίονων. Τὸ κάτω μέρος τῶν τοίχων εἶναι κατασκευασμένον ἐκ μαρμαροῦ, προδήλως ἀρχαιότατον, λευκοῦ χρώματος, κλίνοντος ὀπισθῶν εἰς λεπτόν τι κυανῶν· φαίνονται δὲ τῆδε κάκεισε καὶ τεμάχια ἐξ ἰοκλήρου κυανόχρου, μεγάλως εἰς

εὐπρεπισμὸν συντείνοντα. Ἐκαστον πρόσωπον εἶναι περσικῶν μόνον· αἱ δὲ πλευραὶ τῶν φανωμάτων συνιστῶσιν ἀπλῆς παραστάδας εἰς τὰς κόγχας· τὸ ἄνω μέρος εἶναι κεκαλυμμένον μὲ μικρὰ ἐστρωμένα κεραμίδια, εἰς ὀκτῶ τετραγωνικῶν δακτύλων, κοικιλόχρα, μὲ ἐδάφια ἐκ τοῦ Κορανίου ἐπ' αὐτῶν, ἀποτελοῦντα μοναδικὸν τι καὶ ὠραῖον ψηφιδέτημα. Αἱ τέσσαρες ἀπλῆς πλευραὶ ἔχουσι ἐκάστη ἐπὶ τὰς συμμετρα παράθρα κερωματισμένον ὕψος· αἱ δὲ τέσσαρες πλευραὶ τῆς εἰσοδοῦ ἔχουσι μόνον ἕξ. Ἡ ὀροφὴ ἀνυψοῦται μετρίως πρὸς τὸ κάθιστον μέρος ὑπὸ τὸν θόλον, κεκαλυμμένη ὡσαύτως μὲ κερωματισμένα κεραμίδια, διατεταγμένα κατὰ διάφορα κομψὰ σχέδια. Ὁ θόλος, οἰκοδομηθεὶς ὑπὸ Σολομᾶν Α', εἶναι σφαιροειδῆς, μολυβδοσκεπάστος, ἐστεμμένος δὲ μὲ κερωματισμένον ἡμιτέλλον· τὸ ὅλον ἔχει ἐννεμήκοντα ποδῶν ὕψος, καρνεὶ δὲ τερπνοτάτην ἐντύπωσιν εἰς τὸν θεατήν· τὰ ὑπερᾶνω φαντασιωδῶς διατεταγμένα λεπτὰ γυῖματα εὐαρέστου ποιῶν ἀντιπαρὰθέτονται πρὸς τὸ ὑπᾶκᾶτω κυανόλευκον μάρμαρον.

* Φαντώματα λέγονται κανονικὰ τινα κοίλα χωρίσματα, πρὸς στολισμὸν.